

ЯК ПРИЙДЕ СПАС – КОМУ УРВЕТЬСЯ БАС?

19 серпня у Сімферополі прихожани храму Святих Рівноапостольних князя Володимира і княгині Ольги Української православної церкви Київського патріархату відсвяткували Яблучний Спас. Вдруге після анексії, в окупації...

Втім, анексувати можна територію, але не віру, не душу, не переконання й національність. І те, що не поменшало, а навпаки додалося прихожан в українському кримському храмі, лише підтверджує ці слова.

Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент відслужив святкову літургію, тоді звернувся до прихожан з проповіддю про свято Преображення Господнього (така друга назва у Яблучного Спаса) — одне з дванадцяти головних християнських свят.

(Продовження на 14-й стор.)

Фото В. Качули

24 СЕРПНЯ — ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

ПІДТРИМКА ГРОМАДЯНАМИ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ Є НАЙВИЩОЮ ЗА ОСТАННІ 15 РОКІВ

72,2% громадян підтримують незалежність України. Про це свідчать передані УНІАН результати соціологічного опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова з 7 до 16 серпня 2015 року.

Згідно з даними дослідження, якби референдум стосовно проголошення державної незалежності України відбувся найближчим часом, переважна більшість опитаних (72,2%) підтримали б незалежність. Лише 8% опитаних відповіли, що голосували б проти незалежності.

При цьому у Центрі Разумкова зауважили, що підтримка громадянами державної незалежності України є найвищою за час дослідження цього питання Центром — з 2001 року.

Зазначається, що найвищий рівень підтримки незалежності спостерігається у західному (проголосували б

за незалежність 93,3%, проти — 1,9%) та центральному (відповідно 85,6% і 3,8%) регіонах. У південному регіоні ці показники становлять відповідно 57,2% і 10,2%, у східному регіоні — 57,7% і 18,1%, на Донбасі — відповідно 42,8% і 11,9%. На Донбасі найвищою серед усіх регіонів є частка опитаних, які відповіли, що не брали б участі у такому референдумі (31,1%).

Серед респондентів, які відповіли, що у 1991 році на референдумі голосували на підтримку незалежності, 87,8% проголосували б на підтримку незалежності і зараз, 4,3% — проголосували б проти (інші або не брали б участі у референдумі, або не визначилися). Серед тих, хто у 1991 році голосував проти незалежності, 67,2% і зараз проголосували б проти, а 20,9% — проголосували б за незалежність України.

Частка тих, хто позитивно відповідає на запитання, чи є Україна зараз дійсно незалежною державою, статистично значуще не відрізняється від частки тих, хто відповідає негативно (відповідно 43,1% і 44,7%). Якщо у західному та центральному регіонах більшість опитаних вважають, що Україна є дійсно незалежною державою, то на півдні, сході та на Донбасі частіше дотримуються протилежної точки зору.

(Продовження на 3-й стор.)

УКРАЇНО, ТИ МОЯ МОЛИТВА, ТИ МОЯ РОЗПУКА ВІКОВА... ГРИМОТИТЬ НАД СВІТОМ ЛЮТА БИТВА ЗА ТВОЄ ЖИТТЯ, ТВОЇ ПРАВА...

Василь СИМОНЕНКО

Україно, п'ю твої зиніці
Голуби й тривожні, ніби рань.
Крешуть з них червоні блискавиці
Револуцій, бунтів і повстань.

Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, мамо горда і вродлива,
З тебе дивуватися повік.

Ради тебе перли в душі сію,
Ради тебе мислю і творю —
Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з тобою говорю!

Одійдіте, недруги лукаві!
Друзі, зачекайте на путі!
Маю я святе синівське право
З матір'ю побути на самоті.

Рідко, нене, згадую про тебе,
Дні занадто куці та малі,
Ще не всі чорти втекли на небо,
Ходить їх до біса по землі.

Бачиш: з ними щогодини б'юся,
Чуєш — битви споконвічний грюк!
Як же я без друзів обійдуся,
Без думок їх, без очей і рук?

Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпука вікова...
Гримотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.

Хай палають хмари бурякові,
Хай сичать образи — все одно
Я проллюся крапелькою крові
На твоє священне знамено.

26.XII.1961

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудова колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» **«БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»**

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літвування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15 e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65 Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019 код ЄДРПОУ 16482679 E-mail: vidavnictvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050)310-56-63

МЕТА ЗУСТРІЧІ У БЕРЛІНІ — ФОРМУВАННЯ ЖОРСТКОЇ КОАЛІЦІЇ ПРОТИДІЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ

УКРАЇНА ОСОБЛИВО АКЦЕНТУВАТИМЕ УВАГУ НА ПИТАННІ НЕВИЗНАННЯ АНЕКСІЇ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

У понеділок, 24 серпня, у Берліні відбудеться тристороння зустріч Президента України Петра Порошенка, Федерального канцлера Німеччини Ангели Меркель та Президента Франції Франсуа Олланда, на якій планується обговорити ситуацію на Донбасі та стан виконання Мінських домовленостей. Глава держави відвідає Німеччину одразу після участі в урочистостях з нагоди 24-ї річниці Незалежності України.

Президент Петро Порошенко називає основною метою його зустрічі з Канцлером Німеччини Ангелою Меркель та Президентом Франції Франсуа Олландом у Берліні координацію жорстких дій, спрямованих на зупинку агресії Росії проти України.

«Ключовим завданням української влади є формування потужної міжнародної спільноти як єдиної коаліції, яка має зупинити

агресора. Це стосується як чітко скоординованих дій щодо протидії агресії на сході країни, так і чітко скоординованих кроків з невизнання анексії Криму», — сказав Глава держави під час спілкування з журналістами.

Президент повідомив, що зустріч у німецькій столиці відбудеться з ініціативи України. «Нас не задовольняє невиконання ключових пунктів тих зобов'язань, які взяла на себе російська сторона, — це відведення крупнокаліберної артилерії і важкої техніки», — заявив Петро Порошенко.

Глава держави наголосив на необхідності забезпечення належних умов для роботи Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ. «Маємо забезпечити безперешкодний доступ представників ОБСЄ до всіх ділянок, звідки здійснюються обстріли, для того, щоб пересвідчитися і продемонструвати рішучість

дій світового товариства із забезпечення миру та спокою українських громадян», — сказав президент.

Петро Порошенко зазначив, що Україна особливо акцентуватиме увагу на питанні невизнання анексії Автономної Республіки Крим, що особливо актуально після чергового незаконного відвідання півострова президентом РФ Володимиром Путіним. Важливим питанням поряд денного зустрічі буде координація дій щодо запровадження безвізового режиму Європейського Союзу для громадян України, зазначив президент. Глава держави повідомив, що українська сторона передає звіт про виконання своїх зобов'язань, і тепер Україна очікує на приїзд очільників місії ЄС. «Україна має прозвітувати, що зроблено, і доробити ті зобов'язання, які вона мала зробити в рамках плану дій. Кроки будуть стосуватися як боротьби з корупцією, вдосконалення судової гілки влади, так і реформування національного законодавства, яке забезпечить виконання технічних завдань, про які було домовлено з керівництвом ЄС під час саміту «Україна — ЄС», — сказав Петро Порошенко.

ВІЗИТ ПУТІНА ДО КРИМУ — ЦЕ ВИКЛИК ЦИВІЛІЗОВАНОМУ СВІТУ

Президент Петро Порошенко порівняв поїздку Володимира Путіна в Крим з діями російських найманців на Донбасі.

«Приїзд Путіна до українського Криму без погодження з українською владою — це виклик для цивілізованого світу і продовження сценарію нагнітання ситуації, який реалізують російські військові та їхні найманці на Донбасі. Такі поїздки означають подальшу мілітаризацію окупованого українського півострова і призводять до його ще більшої ізоляції», — заявив П. Порошенко. Він підкреслив, що лише у складі України Крим має майбутнє, в тому числі туристичне.

Як повідомлялося, Путін цього тижня провів у Криму «засідання президії Державної ради, присвячене розвитку туризму в Російській Федерації». Після цього відбулася «неформальна зустріч» з представниками національних громадських об'єднань республіки. Окупований півострів також відвідали прем'єр-міністр РФ Дмитро Медведєв, міністр освіти і науки Росії Дмитро Ліванов, керівник федерального агентства у справах молоді Сергій Пospelов.

Міністерство закордонних справ висловило протест проти візиту в окупований Росією Крим президента та прем'єр-міністра РФ Володимира Путіна та Дмитра Медведєва. Відповідна заява опублікована на сайті МЗС.

«МЗС України висловлює рішучий протест у зв'язку з черговим здійсненням вищим керівництвом Російської Федерації 17 серпня 2015 року непогодженого з Україною

візиту на територію Автономної Республіки Крим», — йдеться в документі.

У відомстві наголошують, що відповідна нота протесту з вимогою пояснити причини демонстративної неповаги Путіним, Медведєвим та іншими посадовими особами Російської Федерації чинного законодавства України та норм міжнародного права та припинити практику таких візитів направлена до МЗС РФ.

«МЗС України наголошує, що спроби Кремля інтерпретувати ці непогоджені візити в Україну як внутрішньодержавні поїздки є нікчемними. АР Крим та м. Севастополь є і залишатимуться невід'ємною частиною України для усього цивілізованого світу, який надав належну оцінку діям російської сторони, запровадивши відповідні обмежувальні заходи», — йдеться у заяві.

В Європейському Союзі продовжують політику невизнання незаконної анексії Росією Криму та наголошують, що будь-які візити високого рівня на півострів повинні бути узгоджені з українською владою.

Про це власному кореспонденту УНІАН у Брюсселі заявив речник Зовнішньої служби ЄС, коментуючи вчорашній візит до Криму президента Росії Володимира Путіна та прем'єр-міністра Дмитра Медведєва.

«ЄС неодноразово засуджував і не визнавав незаконну анексію Криму та Севастополя. Будь-який візит високого рівня на півострів повинен бути попередньо узгоджений з українською владою», — зазначив він.

ЗАСТУПНИКУ ГОЛОВИ МЕДЖЛІСУ ПРОДОВЖИЛИ АРЕШТ ДО 19 ЛИСТОПАДА

Київський районний суд Сімферополя продовжив арешт заступнику голови Меджлісу кримськотатарського народу Ахтему Чийгозу до 19 листопада, скасувавши рішення так званого Верховного суду Криму про перебування його під вартою до 19 серпня. Про це на своїй сторінці в Фейсбуці повідомив заступник голови Меджлісу Ільмі Умеров.

За його словами, під час судового засідання Чийгоз «назвав те, що відбувається, замовленим судилищем із визначеним наперед результатом». Звертаючись до суду, він попросив пояснити, які гарантії йому ще потрібно дати, щоб змінити запобіжний захід, оскільки «залишати територію Криму він не збирався і не збирається». Крім того, Чийгоз, якого обвинувачують окупанти в організації масових безпорядків під час мітингу 26 лютого 2014 року, заявив, що винним себе у жодному з оголошених у суді злочинів не вважає.

Раніше «Укрінформ» повідомляв, що 10 серпня так званий Верховний суд Криму вперше не задовольнив повністю вимоги прокуратури, визначивши Чийгозу термін перебування під вартою до 19 серпня, хоча раніше Київський райсуд Сімферополя продовжив його арешт до листопада.

Нагадаємо, 26 лютого 2014 року біля стін ВР АРК пройшов багатотисячний мітинг, на якому прихильники Меджлісу кримських татар виступили за неподільну Україну, а прибічники «Русского единства» — за Крим у складі Росії.

У «SCORPIONS» НАЗВАЛИ СЕВАСТОПОЛЬ СУМНІВНОЮ ТЕРИТОРІЄЮ І ВІДМОВИЛИСЯ ПРОВІДИТИ КОНЦЕРТ ДЛЯ ОКУПАНТІВ

Легендарна німецька рок-група «Scorpions» відмовилася виступати на боксерському шоу 23 серпня в анексованому Росією Севастополі. Про це заявив організатор боксерського шоу Володимир Хрюнов, пише «Газета ру».

«Менеджер групи «Scorpions» підтвердив мені всі умови, погодився на дуже великий гонорар. Але потім надіслав лист: на жаль, це — територія, яка викликає у нас сумніви, і ми, напевно, сюди не поїдемо. Scorpions не буде», — заявив Хрюнов.

КРИМСЬКІ ЕКС-ДЕПУТАТИ, ПІДОЗРЮВАНІ У ДЕРЖЗРАДІ, ВІЛЬНО ІЗДЯТЬ ЄВРОПОЮ...

Колишні депутати Верховної Ради Криму та Севастопольської міської ради, яких в Україні підозрюють у державній зраді, пересуваються Європою, а один із них навіть отримав на материковій Україні довідку переселенця. Про це на прес-конференції в Києві 20 серпня розповів заступник прокурора Автономної Республіки Крим Назар Холодницький, повідомляє кореспондент «Крим.Реаліі».

«Один із депутатів, прізвища не могу називати, перебуваючи в розшуку з лютого 2015 року за державну зраду, у травні на території Одеської області отримав довідку переселенця. Цей факт нас дуже здивував, було розпочато кримінальне провадження, воно зараз перебуває у слідчому відділі, призначено низку експертиз за фактом службової недбалості органів, які видають такі довідки», — розповів Холодницький.

При цьому він зазначив, що українська сторона не може завадити безперешкодному переміщенню європейськими країнами цих экс-депутатів. «Регулярно надходить інформація з переміщення депутатів, яких підозрюють у державній зраді, території Європи. Однак нам відмовляють в оголошенні цих осіб злочинцями міжнародний розшук, оскільки вважають такі справи політичними», — пояснив прокурор.

Наразі прокуратура АРК, за словами Холодницького, відпрацьовує шляхи розв'язання подібних питань разом із Міністерством юстиції України.

Верховна Рада України 13 лютого 2015 року звернулася до Генерального прокурора України з вимогою невідкладно притягнути до відповідальності депутатів Верховної Ради Криму і Севастопольської міськради, причетних до проведення «референдуму» 16 березня, після якого Росія анексувала Крим. Нещодавно у ЗМІ з'явився поіменний список экс-депутатів Верховної Ради Криму, яких в Україні підозрюють у державній зраді.

Раніше СБУ затримала при виїзді з Криму экс-депутата Верховної Ради АРК Василя Ганиша. Його взяли під варту, оскільки він перебував у розшуку. Генпрокуратура України винесла йому підозру в скоєнні державної зради. Прокуратура АРК передала справу Ганиша в суд 4 серпня. Однак 14 серпня Дніпровський суд Києва ухвалив рішення про повернення обвинувального акта прокуратурі. Також він продовжив экс-депутатів арешт до 13 жовтня.

ПРОКУРАТУРА АРК ЗНЯЛА ПІДОЗРУ У ДЕРЖЗРАДІ З ЕКС-ДЕПУТАТА

Прокуратура АРК при Генпрокуратурі України закрила кримінальне провадження щодо экс-депутата Верховної Ради АРК Сафуре Каджаметової за підозрою в державній зраді. Про це на прес-конференції повідомив перший заступник прокурора Автономної Республіки Крим Назар Холодницький, повідомляє «Крим.Реаліі».

За його словами, підозри у державній зраді з экс-депутата зняли 19 серпня. «Ми провели слідчі дії, перевірили причетність цих громадян (Сафуре Каджаметова, Енвер Абдураїмов — ред.) до державної зради, і вчора кримінальне провадження щодо Каджаметової було закрито у зв'язку з недоведеністю провини», — пояснив Холодницький.

Разом із тим, Холодницький повідомив, що стосовно іншого экс-депутата Криму — Енвера Абдураїмова — підозри залишаються в силі. Також він зазначив, що практика складання подібних списків триватиме. «Люди мають знати своїх антигероїв», — сказав Назар Холодницький.

Верховна Рада України 13 лютого 2015 року звернулася до Генпрокурора України з вимогою невідкладно притягнути до відповідальності депутатів Верховної Ради Криму і Севастопольської міськради, причетних до проведення «референдуму» 16 березня, після якого Росія анексувала Крим.

Нещодавно у ЗМІ з'явився поіменний список экс-депутатів Верховної Ради Криму, яких в Україні підозрюють у державній зраді. У цьому списку опинилися екслен фракції «Регіони Криму» Енвер Абдураїмов і представниця фракції «Курултай-Рух» Сафуре Каджаметова. Голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров заявив, що Каджаметова та Абдураїмов незаконно потрапили до «списку зрадників».

ЗБИТКИ ВІД «НАЦІОНАЛІЗАЦІЇ» В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ ПЕРЕВИЩУЮТЬ 50 МІЛЬЯРДІВ

Збитки України, спричинені незаконною «націоналізацією» підприємств у Криму самопроголошеною владою, становлять понад 50 млрд. грн. Про це під час прес-конференції щодо результатів роботи прокуратури на тимчасово окупованій території повідомив в.о. прокурора АРК Крим Назар Холодницький, повідомляє «5 канал».

Він зазначив, що відповідно до опрацьованої прокуратурою інформації різних міністерств і відомств, зокрема Міненерго, Мінінфраструктури, Міннарополітики, було розпочато низку кримінальних проваджень за фактом незаконного заволодіння майном як держави Україна, так і фізичних й юридичних осіб.

«Це провадження про незаконну так звану націоналізацію підприємств, яка здійснена самопроголошеною владою на підставі рішень незаконного уряду і так званої державної ради республіки Крим. Таких проваджень нами було відкрито більше 20-ти. Зараз ми ще досі встановлюємо орієнтовні (чекаємо відповіді від профільних міністерств і відомств) суми збитків. Але вже зараз можемо сказати, що ця сума буде більше 50 млрд. грн.», — повідомив прокурор. (УНІАН)

ПІДТРИМКА ГРОМАДЯНАМИ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ Є НАЙВИЩОЮ ЗА ОСТАННІ 15 РОКІВ

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Крім того, опитування показало, що 36,1% респондентів вважають, що їхня родина більше виграла від здобуття Україною незалежності, приблизно стільки ж (35,7%) дотримуються думки, що їхня родина більше втратила від здобуття незалежності.

У західному регіоні спостерігається найбільше перевищення частки тих, хто вважає, що їхня родина виграла, над часткою тих, хто дотримується думки, що їхня родина втратила від здобуття незалежності (відповідно 55,5% і 18,8%), у центральному регіоні — відповідно 40,8% і 24,0%. У південному, східному регіоні та на Донбасі більш поширена точка зору, що їхня родина більше втратила: у південному регіоні — відповідно 21,5% і 49,1%, у східному регіоні — відповідно

24,9% і 54,3%, на Донбасі — відповідно 23,7% і 52,7%.

Серед представників вікових груп, молодших 50 років, відносно більшість (від 37% до 41%) становлять ті, хто вважає, що їхня родина більше виграла від незалежності, тоді як серед тих, кому більше 50 років, відносно більшість (від 43% до 45%) — ті, хто вважає, що їхня родина більше втратила.

Відповідаючи на запитання, який рік за час незалежності виявився, на їхній погляд, найважчим для країни, найчастіше респонденти назвали 2014 рік (41%), 23,5% — 2015 рік. Стосовно того, який рік за час незалежності виявився для країни найкращим, то, на відміну від найважчого року, респондентам важко було визначити конкретний рік — це зумовлює велику частку тих, хто не відповідав на це запитання

(23,9%). 22,5% респондентів назвали роки, що збігаються з президентською каденцією Віктора Ющенка (з 2005 до 2009 р.), а 18,6% — роки, що збігаються з президентською каденцією Віктора Януковича (з 2010 до 2013 р.). При цьому у центральному регіоні роки з 2005 до 2009 як найкращі називають 28,9% опитаних, у західному регіоні — 23,2%, на Донбасі — 19,9%, у південному регіоні — 16,5%, у східному регіоні — 15,9%. Роки з 2010 до 2013 як найкращі найчастіше називають жителі східного регіону (31,5%) та Донбасу (29,8%). У південному регіоні так вважають 19,9%, у центральному — 12,7%, у західному — 7,8% респондентів.

Більшість опитаних (72,8%) вважають День Незалежності святом (29,3% відповіли, що День Незалежності для них — «дійсно велике свято», 43,5% — «звичайне свято, як і інші офіційні свята»), 23,8% не вважають День Незалежності святом (19,7% дають відповідь, що для них це — «не свято, а звичайний вихідний день», 4,1% — що взагалі «цей день повинен бути робочим»). Вважають День Незалежності святом 87,6% жи-

телів західного регіону, 83,2% — центрального регіону, 62,3% — південного регіону, 53,2% — східного регіону, 60,7% — Донбасу.

Також переважна більшість опитаних висловили позитивне ставлення до атрибутів державності України — Прапора (95% дали відповідь «пишаюся ним» або «ставлюся позитивно»), до Герба (93,5%), Гімну (86,8%), державної мови (94,3%) та грошової одиниці (87,8%). Порівняно з попередніми роками помітно зросла частка респондентів, які пишуться атрибутами державності України.

У ході дослідження було опитано 2010 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей за вибіркою, що репрезентує доросле населення України за основними соціально-демографічними показниками. Вибірка опитування будувалася як багатоступенева, випадкова із квотним відбором респондентів на останньому етапі. Теоретична похибка вибірки (без урахування дизайн-ефекту) не перевищує 2,3% з імовірністю 0,95.

«МАЄМО ЗБІЛЬШИТИ ВПЛИВ ГРОМАДИ НА ВЛАДУ»

Президент Петро Порошенко сподівається, що Верховна Рада не зволікатиме із розглядом змін до Конституції щодо децентралізації та підтримає їх на позачерговій сесії.

«Думаю, що ключову увагу на позачерговій сесії буде приділено реформі щодо децентралізації — передачі повноважень територіальним громадам та скороченню відстані між людиною та владою. Маємо збільшити вплив громади на владу», — сказав президент, спілкуючись із журналістами. Глава держави висловив сподівання, що парламентарії найближчим часом визначаться із датою проведення позачергового пленарного засідання.

Петро Порошенко зазначив, що у Верховній Раді є достатньо голосів депутатів для ухвалення змін до Конституції у частині децентралізації, і подякував політичним силам парламенту за підтримку.

Президент підкреслив, що збільшення повноважень і відповідальності місцевої влади є актуальним напередодні місцевих виборів. «Надзвичайно важливою складовою для реформування країни є делегування повноважень на місця, де люди будуть мати можливість вирішувати, куди їм витратити гроші, яким чином забезпечувати ефективне та прозоре прийняття рішень щодо розвитку тих чи інших територій, а також збільшення відповідальності місцевої влади», — зазначив Петро Порошенко.

Президент також висловив сподівання, що Конституційна комісія доопрацює та затвердить зміни до Конституції у частині правосуддя, а парламент підтримає їх. «Це те, чого найбільше люди вимагають і що є найактуальнішим щодо реформування. Право на справедливий суд є ключовим елементом захисту прав людей, покращення інвестиційного клімату та забезпечення верховенства права», — підкреслив Глава держави. Крім того, Петро Порошенко також назвав важливим питанням для Верховної Ради зняття недоторканості депутатів та суддів.

ТИМ ЧАСОМ...

ЯК СВЯТКУВАТИМЕ СТОЛИЦЯ

Київський міський голова Віталій Кличко підписав розпорядження про відзначення у столиці Дня Державного Прапора України та 24-ї річниці Незалежності, — повідомляє прес-центр КМДА.

23 серпня відбудуться урочисті заходи за участі керівництва держави, а також церемонія урочистого підняття Державного Прапора України біля будівлі Київської міської ради. Цього дня відбудеться Всеукраїнський дитячий фестиваль-конкурс «Омріяна Україна очима дітей». У Національній опері України відбудеться мистецький захід «Ніхто, крім нас», а на Співочому полі — концерт.

О 12-й годині запланована загальнонаціональна хвилина мовчання в пам'ять про загиблих воїнів-захисників України.

У День Незалежності відбудуться церемонії покладання квітів до пам'ятників Тарасу Шевченку, Михайлу Грушевському та шанування пам'яті героїв Небесної Сотні на вул. Інститутській.

Також у районах міста покладуть квіти до пам'ятників, пам'ятних знаків, місць поховань видатних діячів українського державотворення, борців за незалежність України у ХХ столітті, загиблих учасників Революції гідності, учасників антитерористичної операції в Донецькій і Луганській областях.

На майдані Незалежності та вул. Хрещатик пройде «Парад незалежності», в якому візьмуть участь майже 2,5 тисячі військових. Творчі колективи мистецьких навчальних закладів візьмуть участь у святковому концерті на головній вулиці столиці, а о 16.30 тут розпочнеться гала-концерт.

ТВОРЧИСТЬ
НАШИХ ЧИТАЧІВ

МОЇЙ УКРАЇНІ

Україно моя незалежна,
Як прекрасні

простори твої!

Я пишаюсь тобою

безмежно,

І за тебе — молитви мої!

Я молюсь за народ

працьовитий,

Він — господар своєї землі.

Буду вічно йому

я служити,

Як те сонце

на синьому тлі.

І я клятву мою

не порушу,

Як би важко в житті

не було.

Я віддам своє серце

і душу,

Щоб свободи зерно

проросло.

Щоб в сузір'ї

народів планети

Україна зорею цвіла!

Хай боронить Господь

наші злети,

Щоби вічно Україна

була!

Тетяна КОМЛІК

м. Київ

ІНТЕЛЕКТУАЛИ ЗВЕРНУЛИСЬ ДО ПРЕЗИДЕНТА І ДЕПУТАТІВ З ВИМОГОЮ ВВЕСТИ МОРАТОРІЙ НА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ

Низка експертів, інтелектуалів, колишніх політиків та суддів Конституційного суду звернулись із відкритим зверненням до президента та Верховної Ради України з вимогою запровадження мораторію на зміни до Конституції в частині децентралізації, а саме пункту, що стосується особливостей самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей.

Серед більш ніж 30 діячів, які підписали звернення, — Дмитро Павличко, Юрій Шербак, Мирослав Попович, В'ячеслав Брюховецький, Віктор Шинькін, Микола Козюбра, Володимир Огризко, Богдан Яременко, Степан Хмара, Левко Лук'яненко, Тарас Стецьків та інші.

«Це план Путіна — зафіксувати і легітимізувати російський анклаву на українській території, що став би джерелом дестабілізації і поступового руйнування української держави. Для нас завдання — поламати цей план і не дати змінити Конституцію за жодних обставин. Тому ми звертаємось до всіх патріотів із закликом не допустити цього злочину, адже нам пропонують здатися, тільки іншими словами. А наші західні партнери хочуть позбутися конфлікту на сході Європи за рахунок наших національних інтересів. Спроби зміни Конституції сьогодні — це загроза суверенітету», — заявив Герой України, колишній політв'язень Степан Хмара.

Підставою для запровадження мораторію є вимога, що міститься в пункті 2 статті 157 Конституції, в якій вказано, що Конституція не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану.

«В суспільстві є дискусія, чи є в нас умови воєнного стану. Вважаю, що є, і я це відобразив у своїй окремій думці від 16 червня до висновку № 1. І ці умови не лише фактичні, а й юридичні. Я вказав понад 70 нормативних актів, з яких 15 постанов, 15 указів президента та інші нормативні акти найвищих органів державної влади. Якщо врахувати ще й підзаконні акти, то їх було б більше як сотня. Всі вони вказують на юридичні підстави наявності в нас умов воєнного стану. А те, що прези-

дент не ввів його своїм указом, свідчить про те, що він неналежним чином виконує свої обов'язки як президент і як головнокомандувач», — запевняє колишній суддя Конституційного суду Віктор Шинькін.

Діячі, які підписали звернення, пропонують, щоб президент відкликав свій законопроект або ж щоб до порядку денного його не включила Верховна Рада. Ще одним способом, за їхніми словами, є виключення пункту про особливості самоврядування окремих частин Донбасу та повторне направлення законопроекту до Конституційного суду.

У пропонуваніх змінах до Конституції в частині децентралізації, а саме в пункті 18 перехідних положень, вказано, що особливості місцевого самоврядування в окремих районах Донецької і Луганської областей визначаються окремим законом.

Разом із тим, як наголосували у виступі перед голосуванням Президент України Петро Порошенко, жодного особливого статусу для Донбасу зміни не передбачають.

31 липня Конституційний Суд України визнав таким, що відповідає Основному закону, законопроект про внесення змін до Конституції в частині децентралізації влади. Суд визнав, що законопроект відповідає статтям 157 і 158 Конституції.

16 липня парламент проголосував за направлення на розгляд Конституційного Суду президентського законопроекту змін до Конституції в частині децентралізації, віддавши за це 288 голосів. Після висновків Конституційного Суду законопроект знову направлять у Верховну Раду, де для його ухвалення необхідно буде не менш як 300 голосів.

Як наполягало напередодні керівництво держави, ухвалити його депутати повинні до місцевих виборів 25 жовтня. Законопроект передбачає, що джерелом влади повинні стати місцеві громади, які самі будуть збирати податки і розподіляти бюджети. Обласні та районні адміністрації ліквідує, держава ж буде представлена на місцях інститутом префектів.

www.radiosvoboda.org

«РЯТУВАЛЬНИКУ», РЯТУЙСЯ САМ!

Генеральна прокуратура України порушила кримінальну справу за фактом заяв так званого «Комітету порятунку України» (КПУ), створеного у Москві экс-главою українського уряду Миколою Азаровим. Про це повідомила депутат від БПП Ірина Фріз на своїй сторінці у Facebook.

«На моє прохання надати юридичну оцінку заявам КПУ, Генеральна прокуратура вирішила, що в діях цієї антидержавної організації є ознаки скоєння злочину, що передбачений частиною 3 статті 109 Кримінального Кодексу України, тобто публічні заклики до захоплення державної влади, вчинені з використанням засобів масової інформації», — йдеться у повідомленні.

Проведення досудового розслідування доручено Головному слідчому управлінню СБ України. Процесуальне керівництво здійснюється працівниками Генеральної прокуратури України.

Як повідомляв УНІАН, 3 серпня у Москві оголошений в розшук українськими правоохоронцями колишній прем'єр-міністр Микола Азаров оголосив про створення «комітету порятунку України». Микола Азаров повідомив, що він очолив цей комітет.

На прес-конференції організатори поширили «відеозу» до українського народу, в якій викладається план дій з врегулювання ситуації в Україні й «оголошується про готовність комітету взяти на себе відповідальність за долю

України». Зокрема, в документі ігнорується факт російського вторгнення на Донбас і в Крим і стверджується, що «країна втягнута в громадянську війну».

«Для злочинців, які влаштували збройний держпереворот, використовуючи справедливий народний гнів, людське життя не становить жодної цінності», — зазначили автори документа.

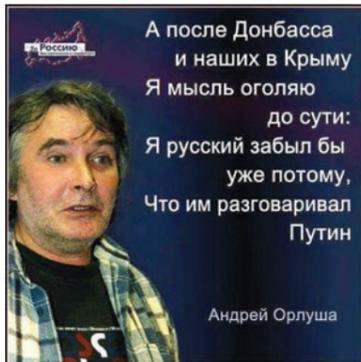
При цьому в комітеті використовують класичні російські пропагандистські штампи: «Україну перетворили на нацистську державу. Бандерівці зробили героями. Над країною нависла задушлива атмосфера страху».

Міністерство закордонних справ України анулювало дип-

ломатичні паспорти экс-прем'єра Азарова та деяких інших політиків. Про це інформує прес-центр МЗС.

До списку, окрім Азарова, увійшло ще 88 імен, зокрема, колишній керівник прес-служби экс-президента Віктора Януковича Ганна Герман, колишній голова Партії регіонів Олександр Єфремов, Борис Колесніков, Юрій Іванюченко, відомий також як Юра Єнакієвський, затриманий в Італії Ігор Марков та інші.

Варто зазначити, що ці 89 дипломатичних паспортів були анульовані протягом 2014-2015 років. Як зазначають у МЗС, цей список осіб не є виключним. Відомство проводить роботу щодо забезпечення дотримання порядку користування дипломатичними паспортами України.

А после Донбасса и наших в Крыму Я мысль оголяю до сути: Я русский забыл бы уже потому, Что им разговаривал Путин

Андрей Орлуша

ПОМЕРЛА ЩЕ ОДНА ЖЕРТВА ОБСТРІЛУ ПЕРЕДМІСТЯ МАРІУПОЛЯ

Кількість жертв обстрілу передмістя Маріуполя зросла до трьох: у лікарні померла одна з шести постраждалих. Цю інформацію Радіо «Свобода» підтвердила виконавчач об'єднання головної лікарки міської лікарні № 4 Тетяна Овчинникова.

Жертва — жінка 1986 року народження. За даними лікарів, вона померла вночі. До лікарні жінку привезли з численними осколковими пораненнями черевної порожнини, ушкодженням кишківником, з геморагічним травматичним шоком четвертого ступеня. Усі заходи, які проводили лікарі, виявилися безуспішними, зазначили у медзакладі.

Померла — матір 10-річної дівчинки, ще однієї жертви обстрілу. Дитина наразі перебуває у дитячій лікарні № 3, напередодні її прооперували. У лікарню № 4 Маріуполя напередодні доставили ще 4 постраждалих.

Селища Сартана і Лебединське обстріляли у ніч на понеділок 17 серпня. Донецька обласна прокуратура розслідує справу як теракт. Українська сторона звинувачує в обстрілі проросійських сепаратистів, ті повідомлення про обстріл ніяк не коментували.

Спеціальна моніторингова місія Організації з безпеки та співробітництва в Європі зазначає, що обстріл селища Сартана, що знаходиться поблизу Маріуполя у Донецькій області, відбувся із застосуванням забороненої Мінськими домовленостями артилерії, яка повинна була бути відведена на визначені відстані від лінії розмежування. Про це йдеться у звіті місії за 17 серпня, опублікованому у вівторок. Зокрема, інструктори ОБСЄ зазначають, що, відвідавши підконтрольне уряду України селище Сартана (15 км на північний схід від Маріуполя), місія оглянула та здійснила аналіз 11

воронок, дійшовши висновку, що вогонь вівся в основному зі сходу (з боку бойовиків — УНАІА) із застосуванням 122-мм або 152-мм артилерійських снарядів. За свідченнями мешканців селища, в результаті обстрілу двоє цивільних громадян було вбито та шестеро — зазнали поранень. Представники місії згодом перевірили інформацію про постраждалих громадян, відвідавши дві лікарні у Маріуполі, де їм повідомили, що серед постраждалих одна дівчина втратила ногу.

Міський голова Маріуполя Юрій Хотлубей поінформував місію, що обстріл відбувся пізно вночі, призвівши до пошкодження 54 будинків, 5 з яких були повністю зруйновані. Місія на місці інциденту оглянула 25 частково та серйозно пошкоджених будинків. Як повідомляв УНАІА раніше, за словами заступника командувача штабу сектора М, обстріл селища Сартана під Маріуполем був проведений з боку контрольованих російськими військовими і бойовиками селищ Саханка — Комінтернове.

Медики Дніпропетровської обласної дитячої лікарні рятують найменшу жертву війни. П'ятимісячну Лілю доправили до медзакладу у важкому стані. Дівчинка зазнала осколкового поранення у живіт під час обстрілів у Мар'їнці. Її прооперували.

Про це кореспондентів «Укрінформу» повідомив головний лікар Дніпропетровської дитячої обласної лікарні Олександр Хитрик. «Після операції в курахівській лікарні у дівчинки залишився осколок. Сьогодні ми його дістали. Ліля все ще перебуває на штучному диханні», — сказав Хитрик. Лікар розповів, що немовля стало жертвою обстрілів бойовиків. Ті стріляли з танків просто по людських оселях. Один зі снарядів влучив у будинок, де мешкала родина Лілі. Її батьки не постраждали, а от дівчинку довелось витягувати з-під завалів. На допомогу прийшли військовій 28-ї бригади, вони ж і відвезли немовля до курахівської лікарні. Там таку маленьку пацієнтку лікарі оперували вперше. Паралельно радник голови Дніпропетровської облдержадміністрації Тетяна Губа домовлялася про госпіталізацію дівчинки до дитячої лікарні Дніпропетровська. Як тільки стан малої стабілізувався, її гелікоптером доправили до міського аеропорту, де на неї вже очікував

підготовлений реанімобіль та команда професіоналів дитячої обласної лікарні.

За словами головлікаря, з початку проведення АТО в лікарні допомогу отримали 587 дітей, 56 із них надійшли у край важкому стані.

У зоні конфлікту на сході України, починаючи з середини квітня 2014 р. до 27 липня 2015 р., було вбито принаймні 6 832 людини (як військових, так і цивільних осіб) і 17 087 зазнали поранень. Про це йдеться у щомісячному звіті Організації Об'єднаних Націй (ООН) з координації гуманітарної діяльності, передає «Еспресо.TV».

«Протягом звітного періоду, в ході зіткнень і перестрілок між українськими збройними силами й озброєними групами, які тривають у зоні конфлікту на сході України, кількість жертв серед військових і цивільних зростає... 6 832 особи (як військових, так і цивільних) було вбито і 17 087 зазнали поранень в зоні конфлікту на сході України», — йдеться в повідомленні.

УНАІА

Відносини між Росією та Європейським Союзом навіть при найоптимістичніших сценаріях неможливо відновити до формату, який був кілька років тому. Таку думку висловив в інтерв'ю «DELFI» глава МЗС Латвії Едгар Ринкевич.

«Незаконна анексія Криму, безумовно, змінила основи формування відносин Росії та ЄС. І я не вірю, що навіть у разі найоптимістичнішого сценарію їх можна відновити до того формату, який був кілька років тому», — сказав Ринкевич.

За його словами, подальший хід подій залежить від того, як виконуватимуться Мінські угоди. «Якщо план щодо забезпечення перемир'я на сході України вдасться реалізувати, то це буде основою для позитивної динаміки у взаєминах Росії та ЄС. Але якщо угода не буде виконана, то, звичайно, про більш оптимістичний сценарій не може бути й мови», — зазначив міністр.

Водночас, за словами Ринкевича, довіра до Росії підірвана і в політичному, і в економічному вимірах. «Якщо Росія порушує міжнародні договори ООН і ОБСЄ, то так само вона може порушити будь-які угоди в економічній сфері», — наголосив він.

Крім того, глава МЗС Латвії висловив підтримку спільній політиці санкцій ЄС, зазначивши, що санкції вже мають негативний вплив на Росію, і основною їхньою метою є досягнення політичного врегулювання на Донбасі.

МАНІЯ ВЕЛИЧІ, ЗАМКНУТІСТЬ ТА КУЛЬТ ВОДЯ: ВЖЕ СКОРО НА РФ МОЖЕ ОЧІКУВАТИ ФАШИЗАЦІЯ

Народна відданість Володимиру Путіну в Росії будувалася на істеричній самопожертві. Про це в інтерв'ю виданню «Новое время» заявив російський учений, автор багатьох книг з філософії Анатолій Ахутін (на фото), якого на батьківщині двічі затримували під час акцій протесту проти режиму Путіна.

«Обидва Майдани можна порівняти зі спробами наро-

дження. Україна тепер має шанс вилізти. А у Росії люк зачиняється свідомо. Тепер човен тоне», — говорить учений.

Ахутін зазначає, що Путін почав своє президентство з твердження, що найбільша геополітична катастрофа ХХ століття — це розпад СРСР. Тобто він намагається зобразити справу так: ліхті 90-ті все розвалили, а ми зараз швидко поставимо країну на ноги.

«Путін третього строку — це відвертий сталініст. Чесно кажучи, важкий сталінський дух ніколи й нікуди і не йшов, тому його повернення — це найнефективніший спосіб для Путіна утвердити свою владу», — каже філософ.

Він припускає, що най-

ближчими роками на Росію може очікувати фашизація.

«Без метафор. Архаїзуючий традиціоналізм, націоналізм, антиінтелектуалізм, ксенофобія, поєднання манії величч з манією переслідування, корпоративна замкненість влади, культ вождя — все це очевидні риси путінського режиму та абеткові визначення фашистського. Успішного сценарію розвитку подій у Росії я не бачу. Є тільки різні варіанти поганого. Це, як не крути, буде катастрофа, а значить, — загибель людей», — резюмує російський учений.

Повний текст інтерв'ю Анатолія Ахутіна читайте у випуску журналу «Новое время» за 14 серпня.

УНАІА

У КРИМУ ГРУПА ХУДОЖНИКІВ РОЗПИСУЄ СТІНИ ПОРТРЕТАМИ ПУТІНА

У Криму група художників розписує стіни портретами російського президента Володимира Путіна, повідомляє сайт «Крим.Реаліі».

Перша робота художників з'явилася в Сімферополі, після чого вони переїхали в Ялту. Себе вони позиціонують як приватна група ентузіастів і запевняють, що розписом стін у кримських містах займаються з власної ініціативи.

За словами художників, вони заробляють на життя, маючи замовлення картини на стінах будинків, а для свого проекту «# НАШ» вони використовують ті фарби, які залишаються у них від попереднього комерційного проекту.

Журналісти порахували, що на реалізацію картини в Сімферополі художники використали фарби на 6000 рублів. Після цього портрети Путіна з хештегом «# НАШ» з'явилися в Ялті на стіні дитячої поліклініки та на стіні

будинку на вулиці Червоноармійській. Крім цього, подібні роботи є в інших містах Криму. Судячи з кількості робіт і витрачених матеріалів, у групи «залишилися» велика кількість фарби після комерційного проекту.

Поінформоване джерело повідомило «Крим.Реаліі», що група художників спеціально приїхала з Москви виконувати патріотичний проект до візиту Володимира Путіна у Крим, на що їм цілеспрямовано були виділені кошти. У кожному з міст, де працювала група,

місця нанесення картин легкого узгоджувалися з місськими адміністраціями на офіційному рівні без будь-яких проблем.

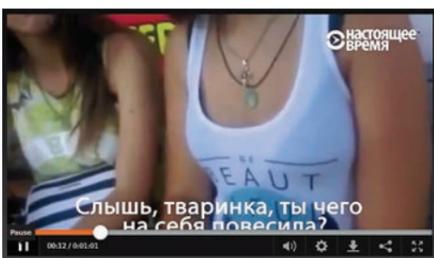
Раніше повідомлялося, що у Криму напередодні поїздки сюди російського президента Володимира Путіна з'явилися білборди з його портретом і написом: «Крим. Росія. Назавжди».

У центрі Сімферополя намалювали графіті із зображенням президента Путіна на тлі залізничного вокзалу. Як передає кореспондент «Крим.Реаліі», графіті з'явилося на стіні будинку на перехресті вулиць Пушкіна і Маяковського біля магазину «Лімпопо».

Одне око президенту Росії, здається, вже стигли пошкодити, бо намальоване воно нечітко. Під час зйомки фотографії не було видно, що робота над зображенням ще триває.

Графічне полотно має висоту приблизно 2 метри і ширину близько 4 метрів. Біля стіни з графіті — купа сміття, поруч — обклеєна оголошеннями водостічна труба. Вище над Путіним — реклама теплої підлоги...

ЯКЩО ЦЕ НЕ ФАШИЗМ, ТО ЩО?

«Я ВАС ГАСИЛ І ГАСИТЬ БУДУ!» БОЙОВИК У КРИМУ ВИЗВІРВСЯ НА ДІВЧИНУ ЧЕРЕЗ КУЛОН З ТРИЗУБОМ

В окупованому Росією Криму бойовик грубо змусив дівчину зняти кулон з українським гербом. Відповідне відео окупант виклав на своєму каналі в YouTube, проте потім ролик зник із акаунта.

Як повідомляється, сталося це на одній із зупинок громадського транспорту в Сімферополі. Помітивши на дівчині кулон у вигляді тризуба, російський бойовик змусив дівчину зняти прикрасу.

«Слухай, тваринка, ты чего на себя повесила, а? Что это у тебя такое висит? Это для меня, на*уй, как красная тряпка, бл... Я вас гасил и гасить буду, бл..., мрази!» — так висловлювався знервованій бойовик.

Навіть якби на цього виродека подали заяву в кримськоросійську поліцію, як ви думаєте, компетентні органи якось би зреагували? Сумнівно... Але ця неkontrolьована агресія і

нетерпимість може спровокувати неоправдане: уявімо собі, що на місці переляканої дівчини виявився б хтось інший або поруч був хлопцев, який не потерпів би такого дикунства?

Джина нетерпимості, всюдозволненості і безкарності випущено з пляшки... Путін цього тижня заявив у Криму, що остерігається якихось міфічних зовнішніх диверсантів. Це, напевне, сказано, щоб відвернути увагу від терористів власних, які в будь-який момент можуть спричинити на півострові справжній міжнародний вибух.

Відео можна переглянути (попереджуємо — з ненормативною лексикою) за посиланням — http://gazeta.ua/articles/nr/_a-vas-gasil-i-gasit-budu-bld-mrazi-bojovik-u-krimu-vizvirivysya-na-divchinu-cherz-pidvisku-z-trizubom/642659

ОПИТУВАННЯ ПОКАЗАЛО ПОЗИТИВНЕ СТАВЛЕННЯ РОСІЯН ДО РАДЯНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ І НЕГАТИВНЕ — ДО ГЕРБА УКРАЇНИ

У Росії провели соціопитування, результати якого свідчать про те, що кожен третій росіянин негативно ставиться до українського герба. Опитування провів Всеросійський центр вивчення громадської думки (ВЦВГД), повідомляє ТАСС.

У результаті проведеного опитування з'ясувалося, що герб України сприймається позитивно понад чвертю росіян (27%). Негативно до герба ставиться кожен третій опитаний (34%). Не знають, що означає герб України, 23% росіян.

Водночас більшість росіян позитивно ставиться до радянської символіки, наприклад, до серпа і молота та червоної п'ятикутної зірки.

«Так, швидше позитивно до серпа і молота ставляться 73% росіян, а швидше негативно — тільки кожен десятий росіянин (11%)», — йдеться у матеріалах ВЦВГД.

Частка тих, хто не знає, що означають серп і молот, становить 6%. Приблизно те ж ставлення спостерігається і до іншо-

го радянського символу — червоної п'ятикутної зірки. Швидше позитивно до неї ставляться 66% росіян, а негативно — тільки 11% опитаних. Не знає, що означає червона п'ятикутна зірка, вже кожен десятий росіянин (10%).

Позитивно до символу ООН ставляться трохи менше половини росіян (44%). Водночас 17% опитаних ставляться до цього символу скоріше негативно. Не розуміє, що означає символ ООН, кожен четвертий росіянин (24%).

Найбільш однозначним є ставлення росіян до свастики — негативно до неї ставиться більшість росіян (74%). Позитивно сприймає свастику тільки 8% опитаних. Не знають, що означає свастика, 7% респондентів. Зазначається, що за заборону свастики виступає більшість росіян (62%).

В опитуванні взяла участь 1600 осіб у 130 населених пунктах в 46 областях, краях і республіках Росії. Статистична похибка не перевищує 3,5%.

УНАІА

ПАРАЛЕЛІ ІСТОРИЧНОГО ПРИЄДНАННЯ НА ФОНІ СЕРПНЕВОГО ВІЗИТУ

Неперевершений Шекспір порівняв життя зі сценою, а всіх нас — зі звичайними акторами на ній. Отож, театр. У ньому, мудрі люди кажуть, історія повторюється двічі: вперше — трагедія, вдруге — фарс. Можливо,десь це порівняння і справедливе, але не у випадку війни. Як на мене, в цьому випадку має місце повторення трагедії, навіть якщо наявні неприкриті елементи фарсу. Більше того, відбувається подвійна трагедія, оскільки, попри вже отриманий негативний досвід, хтось знову наважується на повторення злочину.

Людам-акторам властиво вчитися, адже театр життя змінюється постійно. Як казали давні латиняни, *Tempora mutantur et nos mutantur in illis*. Але час від часу невідомо звідки з'являється такий собі актор-недоук, що якимось там побитом з учорашніх носіїв реквізиту вибивається на режисера, і, беручись ставити свою виставу, через невміння своє намагається в усьому наслідувати якогось, як йому здається, видатного свого попередника, зовсім не беручи до уваги, що ані сам театр, ані актори вже не ті. Здавалось би, таке є неможливим. То так само, якби, скажімо, Брукові, Васильєву чи Віктюкові спало раптом на думку поставити давньогрецьку комедію, в її первісному вигляді Діонісових оргій, у сьогоденній театрі і свято вірити, що і глядачі, і актори будуть у захваті — лише тому, що передковичний постановник мав свого часу шалений успіх.

Щось подібне має у випадку з анексією Криму. Невідомо, чому навчають у вищій школі КДБ (така вже суть цієї специфічної інституції), але ж, певно, й там високоповажні магістри та ментори по десять разів на день втовкмачували своїм дисципулам, що в основі всього лежить економіка, що важелі впливу сучасного світу вже давно перемістилися з чисто військової, примітивно-силової сфери до сфери економічної, що світ сьогодні завойовують навіть не високоякісними своїми товарами та послугами, а новими ідеями, що грізне брязкання шабелюкою та нестямні крики «дайш» за таких обставин можуть призвести лише до того, що тебе будуть сприймати за непередбачуваного, вкрай небезпечною ідіота. Ті, хто ту просту думку сприйняв, зробили успішну кар'єру — і не лише в своїй вузькій галузі, а когось, не обтяженого нею, як те часто трапляється, примхливі протяги історії занесли — страшно навіть подумати — до стерна однієї з найбільших дер-

Österreich, März 1938

Bundesarchiv, Bild 137-049271
Foto: o. Ang. | 13. März 1938

жав, яку хтось мав нахабство обізвати бензоколонкою.

Дуже образливо, насправді, коли про твою вітчизну дозволяє висловлюватись подібним чином багатий успішний сусід. Образа та ще глибша від розуміння влучності порівняння, від розуміння, що магістри та ментори, як виявилось, мали рацію, і начебто добре продумана й майстерно реалізована операція «Крим» і недовзначний приклад руїн донбаської недорослі не справили очікуваного Режисером враження ні на впертих хохлів, ні, тим більше, на клятві піндосів. Більше того, намагання застатити свої легітимні інтереси, своє право на такі споконвічні російські території, як Кавказ, Крим, Хохляндія, Чухляндія, останнім часом викликає все більше роздратування і відверту протидію. Може, й справді щось змінилося в світі, бо замість того, щоб, підбавши хвоста, зачати та чекати своєї черги, як те було в 1938-му, Європа найжачилась. Та що там Європа! Навіть успішне на загал приєднання Криму, попри прогнозовану безпорадність київської хунти, відбулося зовсім не так гладко, як приєднання Австрії до Рейху. Так, і тут, і там уздовж доріг, по яких вповзали колони бронетехніки, довгими рядами стоять тубільці. Та коли там вони радо всміхалися, вітально вимахуючи прапорами зі свастикою приєднувачів,

то тут, навпаки, дивилися гнівно, демонстрували кольори своєї держави, своєї нації, а ще плакати з вимогою забиратись геть. Якщо австрійське військо не чинило жодного спротиву аншлюсу, то українське військо, навіть зражене на рівні найвищого керівництва, ще три тижні голіруч, попри забороны свого головнокомандувача застосовувати зброю, утримувало свої гарнізони. І це при тому, що основну масу того війська склали ті самі кримчани.

Не можна сказати, що Режисер не зробив жодних коректур, які враховували б минулі від першого аншлюсу сімдесят шість років. Якщо попередник діяв грубо, напролом, заздалегідь попередивши весь світ про свої наміри, то в минулорічній виставі Режисер намагався зробити все якомога м'якше, завуальованіше, намагався подати все так, наче гаряче бажання роками гноблених клятою київською хунтою кримчан приєднатися до ма-

Крим, березень 2014

Крим, березень

Медаль за "повернення" Криму 20.02-18.03 2014

тинки-Росії було безальтернативно підтримане «ввічливіми зеленими марсіанами». Звісно, картинка від того трохи постраждала, бо якщо сімдесят шість років тому військо самовпевненого попередника заходили на територію Австрії зі знаками розрізнення і відкритими обличчями, то зелено-суконні «марсіанські» личини виглядали-таки гнітюче, а відсутність знаків розрізнення розв'язувала руки київській хунті, даючи їй повне право, ба — навіть обов'язок! — винищити тих інопланетян, які розмовляли чомусь рязанською та бурятською говіркою великої московської мови. То був, звісно, ризик. Але Режисер непогано знав тих, хто на той момент видряпався по спинах бунтівливих хохлів на Печерські пагорби. Все обійшлося. Йому, щоправда, довелося й самому підставитись, спершу заявляючи, що жодних військ федерації на території Криму нема, а потім розповідати — для нащадків, звісна річ! — що саме він

ще 20 лютого ініціював операцію з повернення Криму в рідну гавань. Але то вже було після «успішного» референдуму. З ним теж було не все так просто. Але подальший сценарій писано зовсім не в стилі героїчної оперетки. Подальший сценарій писано для акторів серйозного жанру, адже настав час реального поділу духмяного кримського пирога. Певно, відчуваючи те, широко віддані безталанні аматори руками ренегатів від корінного народу піднесли Режисеру макет Золотої коліски, яка за легендою є символом нескореності корінного народу Криму будь-яким завойовником. Дивно, але Режисер виглядав врадуваним. Невже символізм, на який, як відомо, страждав його попередник, притаманний і йому? Можливо. Але не обережність. В іншому випадку, матеріальне втілення якогось кустаря про легендарну реліквію з Басманної гори та ганебно перебрехана легенда мали б змусити нашого Режисера глибоко замислитись. Ще серйозніше варто було б замислитись над майже ідеально паралеллю 15 березня — 10 квітня 1938 року, Австрія, — 20 лютого — 16 квітня 2014 року, Крим, адже нам добре відомо, чим закінчилося перше з цих двох «історичних» приєднань, чи не так?

Валентин БУТ

Крим

ФАЛЬШИВА КОЛИСКА ДЛЯ ГОЛОГО КОРОЛЯ

Є кілька варіантів кримської легенди про заховану в гірській печері золоту коліску Алтин бешик. Вона була зображена на гербі князівства Феодоро на Мангупі. Хтось вважає її безслідно зниклою чашею Грааля або навіть коліскою, в якій народився Ісус. Печера, в якій зберігається Алтин бешик, також може бути символом материнського лона, вона впустила в себе своїх дітей, щоб укрити їх від ворогів, а потім знову відродити. Це — і символічне зображення кримськотатарського «древа життя», і сам Крим — коліска корінного народу — кримських татар, символ батьківщини і ставлення до неї, як до святині в бажанні зберегти для майбутніх поколінь, відродження, зв'язок поколінь, сила народних традицій, вірність імені, ідеалам честі, свободі і незалежності.

Існує багато припущень стосовно того, де саме в Криму зберігається Алтин бешик: печера з однойменною назвою в районі села Кучук-Сюрень (Малосадове) Бахчисарайського району, Бінбаш-Коба на північному схилі Чатир-Дагу, гори Ісар, Бор-Кая, Ак-Кая, Капли-Кая, Басман (у перекладі — «місце, куди не має ступати нога людини»), Бойка та інші. Жителі кожного регіону півострова вважали, що святиня розташована саме на їхній території. Якщо в горах чули віддалені мелодійні звуки, то говорили, що їх видає Золота коліска, яка гойдається сама собою.

Торік, практично відразу після окупації Криму, «зелені чоловічки», які виявились російськими солдатами, оточили гору Бойка і щось наполегливо шукали на ній, відганяючи подальше місце

населення. Старожили відразу ж задали, що точно так само поводитись німці під час Другої світової війни. На думку езотериків, гора Бойка — свого роду кримська Шамбала. До речі, за такі священні місця можна не турбуватись, вони в змозі захистити свої таємниці від незваних гостей, викликаючи в тих, хто підсувається до них дуже близько, стан жаху і навіть божевілья.

Про паралелі між двома фігурами йшлося неодноразово, тому немає нічого дивного в тому, що поціновувачу всього сакрального Путіну в краденому Криму вчора як символ «влади над Кримом, світом і взаєморозумінням на півострові» вірнопіддані піднесли якусь подобу Алтин бешик. А по суті — вручили чергову «чорну мітку»: за легендою на Золоту коліску накладене закляття, покликане покарати того, хто захоче взяти її заради поневолення іншого народу або

якого-небудь іншого злого наміру. Тим більше, неможливо подарувати подібну реліквію людині, яка не має до неї жодного відношення.

А справжня коліска Алтин бешик, як і раніше, надійно схована

в кримських горах і чекає на справжнє відродження і процвітання Криму.

Ельзара БЕШУЙЛІ,
блогер, кримчанка

<http://ua.krymr.com>

Путіну в анексованому Криму вручають так звану Золоту коліску...

(Враховано весь Донбас, включено з окупованими територіями, але без Криму)

Коли був на форумі «Донбас-Україна», який відбувався у Слов'янську, то нам усім роздали матеріали цікавого дослідження, проведеного у січні-червні 2015 року в рамках проекту «Започаткування Національного діалогу в Україні». Проводив дослідження Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва». Є дуже цікаві дані. Але даю лише вибірково, «пунктиром», бо інакше займе багато місця. Наприклад, на запитання: «Чи актуальним є проведення державної політики з примирення українців?» 56,8% опитаних відповіли — ТАК. 15,5% — НІ. Виявляється, що на Волині таких свідомих, далекоглядних людей найбільше — 65,7%. На Донбасі трохи менше — 62,9%. А ось найменше чомусь на Слобожанщині — 46,2%. На інше запитання: «Які першочергові завдання має вирішити уряд?» 67,2% українців написали: «Примирити війну». Дані по областях різні — Південний Захід (Буковина і Закарпаття) — найменше, лише 34,2%. Мабуть, тому, що поряд спокійні Румунія та Угорщина, і війни там немає (дослідження проводилися до мучаківських подій). А ось Донбас дав найбільшу цифру — 85,4%, зрозуміло чому — бо саме там тепер і воюють. На запитання: «Що роз'єднує українців?» дані по регіонах різняться ще більше. На Волині 49,0% відповіли: «Дії Росії на роз'єднання України». На Донбасі ж так думають лише 7,2%. Зате коли на Донбасі багато людей вважають, що в усьому виною зростання радикалізму і націоналізму в Україні (так вважає 30,0% донецчан), то волинці, які думають подібним чином, — лише 3,5%.

ХТО НАС ПОМИРИТЬ?

На запитання: «Хто б міг примирити українців?» наші громадяни відповіли так:
Українська влада — 33,2%;
Засоби масової інформації — 24,8%;
Українські громадські організації — 17,6%;
Церква — 15,3%.

І так далі. Підкреслюю, що це — всеукраїнські дані. Вони дуже різняться по регіонах. Найбільше песимістів на Донбасі — там 19,8% вважають, що українців не примирить уже ніхто... В можливості влади вірять лише 28% донецчан. А ось кияни — найбільші оптимісти (може, тому, що після Майдану більше вірять у власні сили?), там лише 1,3% вважають, що українців примирити неможливо. У владу там вірять 34,6% киян, а в українські громадські організації — 30,1%. Останній показник — найвищий по Україні, я вже пояснив чому. Після Майдану зростає самооцінка киян. А ось донецчани розгублені і дезорієнтовані, з них лише 9% вірять в силу громадянського суспільства.

симпатії насправді інші: 20,1% вірять у дипломатичні можливості США, ще 19,3% — Німеччини. Зовсім прозахідними стали... А хто ж вірить у примирюючу роль Білорусі? Виявляється, все той же «зачарований на схід» Донбас. На снюоку сестру і на її мудрого керівника, бацька Лукашенка, розраховують аж 13,0% донецчан.

ЯКОЮ МАЄ БУТИ ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СТОСОВНО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ?

Є ще одне досить цікаве запитання: «Якою має бути державна політика щодо неконтрольованих територій у Донецькій і Луганській областях?»

Відповіді передбачалися такі: Ці території самі повернуться під

контрольованих територій? 40,9% опитаних відповіли, що так, адже там проживають громадяни України. 34,1% українців вважають, що про це повинні дбати очільники окупованих територій. А 10,0% вважає, що про це повинна дбати Росія. Вона ж заварила цю кашу! Найкатегоричніші волинці і мешканці Поділля. Вони (відповідно 47,1% і 48,0%) вважають, що нехай очільники Луганщини самі мастять собі голову — де взяти фінанси. Цікаво, що донецчани, які так хотіли самостійності і незалежності, чомусь вважають, що готувати їх повинен невідомий Київ. Таких — 80,1%. І лише 10,1% мешканців окупованих територій вважають, що претензії законніші пред'являти до плот-

дуже близькі до киян і також вірять в краще: там лише відповідно 4,3% і 6,5% невір та песимістів. У результативність же силового варіанту вірять 21,0% киян, 18,2% галичан і аж 28,0% волинці! Трішки нижча войовничість Поділля і Полісся (18,3% і 16,6%); на їхньому тлі український Центр виглядає суттєво миролюбнішим — тут лише 9,7% населення вірять у переможний наступ українських військ.

ЄС ЧИ МИТНИЙ СОЮЗ?

Дуже важливим є таке запитання — куди нам рухатися в зовнішньому напрямку? Так ось, до ЄС вже готові вступити 50,0% українців. Бажаючих рухатися на Схід набагато менше — лише 12,2% наших громадян виступають за Митний союз. Здавалося б, набагато менше, але... якщо врахувати факт анексії Криму, війну на Донбасі та інший негатив, який іде зі Сходу, то виходить, що прозрівають українці надто повільно. До речі, є аж 21,4% українців, які категорично не хочуть приєднуватися ні до ЄС, ні до Митного союзу. А ще 16,4% не визначилися. До речі, найбільш «самодостатніми» (принаймні з такими амбіціями) є мешканці Причорномор'я. Вони дуже відрізняються від сусідів — аж 36,1% не хоче йти ні до ЄС, ні до Митного союзу. На Донбасі таких людей лише 22,7%, а на Волині і в Галичині найменше — лише 9,5% і 5,8% відповідно.

Відповіді на просте запитання: «Що значить для вас європейська інтеграція України?» також показали, що наша країна залишається дуже поляризованою. Бо 19,9% населення вважає, що ця ідея розколює суспільство, а 16,9% дотримується думки, що євроінтеграція сприяє послабленню української економіки. На Донбасі ці показники зашкалюють: відповідно 43,7% і 50,5%. Тобто загалом понад 94% донецчан бояться руху на Захід. Тоді, як на Волині таких людей лише 14,6%, а в Галичині ще менше — тільки 8,0%. Регіон, де найбільше людей їздило в Польщу, Чехію, Італію і Португалію на заробітки, не відчуває жодного страху перед Європою.

Сергій ЛАЩЕНКО

СТАТИСТИКА — ЦЕ СТАН УКРАЇНСТВА...

Найбільше вірять у можливості церкви — волинці. Там аж 30,2% вважають, що ця інституція зможе ефективно примирити українців. Дивно, що на відносно релігійному Південному Заході (Закарпаття і Буковина) таких людей найменше — лише 7,7%.

* * *

Дуже цікавим було таке запитання: «Як з іноземних країн може мати найбільший вплив на примирення в Україні?». Українці відповіли так:

Жодна — 27,2%;
США — 22,5%;
Росія — 16,0%;
Німеччина — 15,7%;
Білорусь — 7,4% і так далі...

По регіонах розклад такий. Найбільш «проамериканською» виявилася Волинь — 39,5% мешканців краю вірять у цю країну. Для порівняння — в США вірять лише 12,8% донецчан. Зате донецькі продовжують вірити в Росію (35,1%), хоча саме ця країна і зруйнувала колись багатющий, економічно розвинутий регіон. Для порівняння — в Росію вірять лише 9,5% мешканців Причорномор'я, яких у Москві чомусь вперто продовжують вважати потенційними «новоросами». А там

контроль українського Уряду із погіршенням у них економічної ситуації — 38,4%.

Необхідно військовими засобами встановити контроль над цими територіями — 27,5%.

Необхідно позбутися цих територій як баласту, що заважає Україні рухатися вперед — 9,8%.

Але ж найцікавіше, як відповіли по регіонах, правда? Найбільш войовничою виявилася Галичина — 41,5% її мешканців вважають, що силовими засобами можна повернути втрачені території. І Волинь близька їй по духу — 38,8%. Навіть на Причорномор'ї такі настрої не рідкість — 30,0%. Так що дуля Путіну, а не Новоросії... Донецчани ж такого силового варіанту, звісно, не хочуть. І все ж, є 5,0% донецчан, які готові до такого розвитку подій і схвалюють його. А Київ? Як думає столиця? Виявляється, за силовий варіант повернення 20,9% киян. Зате цілих 40,5% вірять, що можна обійтися без стрілянини, бо все вирішить паскудна економічна ситуація в Луганщині. Попросяться сепари назад, як миленські!

* * *

А чи повинен центральний уряд фінансувати життєдіяльність не-

ницьких, пушилиних, захарченків та іншої місцевої нечисті.

СТОСОВНО КРИМУ

На запитання: «Яким способом можливо повернути Крим до складу України?» українці відповіли так:

Шляхом проведення реформ та підняття добробуту в Україні — 24,0%. Крим сам повернеться у зв'язку із погіршенням внутрішньополітичної та економічної ситуації в Росії — 20,6%.

Жодним — 16,0%.

Лише військовим наступом українських військ — 14,0%.

Шляхом міжнародних санкцій на Росію з боку Заходу — 13,3%.

Знаєте, хто найбільший песиміст? Донецчани. Зазомбовані російською пропагандою, вони вважають (56,3%), що Крим уже ніяк не вдасться повернути. Лише 1,3% донецьких вважають, що Крим можна буде повернути силою зброї. Слобожанці набагато оптимістичніші, але й там 23,6% вважають, що з Кримом ми розпрощалися назавжди. І тільки 2,8% слобожанців вірять у військовий успіх ЗСУ в разі силового повернення. А ось столиця дихає оптимізмом. Лише 5% киян вважають, що Крим втрачено. Галичани і волинці по духу

УКРАЇНА І КРАЇНА-АГРЕСОР. МОВА, ЕТНОС, НАЦІЯ

Етнічний чинник досі має важливе значення в політичному житті України. Щоб пересвідчитись у цьому, звернімося до наукових вислідів; візьмімо дані двох опитувань, проведених Соціологічною групою «Рейтинг» у серпні 2013 і 2014 року.

За даними першого опитування, патріотами своєї країни вважало себе 81% респондентів, але за її незалежність проголосував би лише 61% (28% не підтримали б незалежність, 11% — не визначилися). Серед респондентів, які 2013 року назвали рідною мовою українську, підтримало незалежність майже 80%; серед респондентів, які вважали рідними одночасно російську та українську, таких було близько половини, а серед тих, які вважали рідною лише російську, — третина. При цьому супротивники цієї незалежності України становили вагомий електоральну групу, яка превалювала на Донбасі і доходила до 40% виборців на півдні та сході України.

У 2014 році (опитування проводилося в усіх регіонах, окрім окупованого Криму) ситуація змінилася. Число

патріотів зросло ненабагато — з 81% до 86%, а от число незалежників — принципово: з 61% до 76% (12% не підтримали б незалежність, 12% — не визначилися). При цьому понад 90% опитаних, які у 2014 році назвали рідною мовою українську, проголосували б за незалежність; серед тих, хто рідними вважав дві мови — російську та українську, — таких понад 70%; 45% тих, хто вважав рідною мовою російську, підтримали б торік незалежність України. Незалежність України підтримала переважна більшість опитаних в усіх регіонах країни, крім Донбасу: тут кількість як прибічників, так і прихильників незалежності була однакова — по 34%, і майже третина (31%) не змогла визначитися з відповіддю.

Отже, маємо прямі залежності ставлення до незалежності України від рідної мови та етнічного походження (адже число етнічних росіян, для яких або українська, або українська та російська є рідними, незначне). Але водночас із цих опитувань (і багатьох інших, проведених як «Рейтингом», так й іншими

соціологічними центрами) випливають й інші висновки. Передусім, стосовно величезного у 2013 році і менш значного у 2014 році, але помітного розриву між числом патріотів та прихильників незалежності України. Виходить, що мільйони громадян України два роки тому і сотні тисяч торік з патріотичних міркувань вважали, що їхній країні краще було би позбутися незалежності та стати частиною іншої держави. Чи треба зайвий раз називати цю державу? І ще одне. На півдні і сході етнічні українці становлять абсолютну більшість, і на Донбасі теж. Але настрої регіонів далекі від автоматичної кореляції з етнічними чинниками, тут діють інші закономірності.

Недоформована нація

Неприпустими для «нормальної» країни показники розриву між числом патріотів і числом прихильників незалежності та між числом прихильників незалежності і числом супротивників незалежності й байдужих до неї засвідчують недоформованість української нації. Недоформованість ця, у свою чергу, впливає й на настрої етнічного ядра нації, яке наявне у кожній європейській модерній нації (єдиний виняток — швейцарці).

Важко уявити, скажімо, що 20% чи навіть 10% етнічних поляків або литовців виступають проти незалежності своїх держав, чи не так? Чи що, скажімо, супротивниками незалежності Литви виступає третина литовських поляків, як-от торік 30% громадян України, для яких російська мова — рідна? Принагідно: на думку литовсь-

кого соціолога Фреюте-Рака-ускене, місцеві етнічні росіяни та поляки ототожнюють себе з Литвою, вважають її рідною країною.

У разі сформованості української нації загальною ситуація в Україні була би такою, як у Литві (адже етнічне ядро і там, і тут становить приблизно 80% громадян країни). Але об'єктивна спадщина колоніального і неокolonіального часу, — починаючи від глибоко підсвідомих ментальних настанов, які вкорінені в культурі повсякденності, і закінчуючи різними мірами економічної та соціокультурної інтегрованості регіонів України до російсько-імперського простору, — діє в іншому напрямі. Не в останню чергу тому, що в минулі чверть століття влада не докладала зусиль для подолання цієї спадщини, ба більше: її нерідко очолювали типові постколоніальні діячі, орієнтовані на метрополію, представники компрадорського капіталу, а то й агенти Кремля...

Між тим громадянське суспільство, в якому б критичному стані воно часом не було, все ж поволи, часто всупереч політикам, здійснювало деколонізацію України, якскавим прикладом чого став «ленінопад». Громадянські активісти змусили владу рушити шляхом деколонізації, яка водночас є й українізацією та європеїзацією. Ба більше: наразі йдеться про потребу максимального дистанціювання від російської культури як такої, оскільки вона іманентно пронизана імперіалізмом, шовінізмом, деспотизмом і чорносотенством. Так, у ній є демократична

течія, але ця течія в ній завжди була маргіальною. Не забуваймо, що більшовизм — перша у світі переможна тоталітарна ідеологія, яка спрямовувала відповідну практику, — це феномен саме російської культури, причому найбільш її гуманістичного «срібного віку». Не випадково потім Комінтерн не раз проголошував «більшовізацію» комуністичних партій, але це ніде у світі не вдалося. Не випадково біля керма філії партії більшовиків в УРСР аж до 1953 року не було етнічних українців (і нерідко ці керівники були україножерами й антисемітами), та й потім із перших секретарів ЦК КПУ лише Петро Шелест мав певний український сентимент й обстоював «економічний автономізм», за що й був знятий із посади.

Іншими словами, деколонізація й європеїзація в Україні є складовими «змістовної українізації», без якої неможливе завершення формування нації як такої, як спільноти вільних громадян, об'єднаних певними засадничими цінностями та спільним стратегічним проектом майбутнього.

Змістова українізація і шлях до Європи
При цьому, повертаючись

до того, з чого починалася ця стаття, зауважмо: в Україні і рідна мова, вказана у переписі населення та в соціологічних опитуваннях, й етнічна належність — це наслідок особистого вибору, а не тих чи тих «директивних вказівок».

Отже моноетнічність України — це наслідок того, що близько 80% її громадян сказали: «Я — українець». Утім, можлива й інша формула: «Я — українець білоруського (російського, єврейського тощо) походження». В першому випадку йдеться про етнічну тожсамість, у другому — про національність.

Вибір тієї чи іншої мови як рідної — це також особиста справа; навіть у разі, коли в повсякденній практиці людина не користується в силу зовнішніх обставин українською, вибір української як рідної засвідчує її певні ціннісні орієнтації. Зміняться ціннісні орієнтації як наслідок змістовної суспільної українізації — зростає число громадян, для яких українська є рідною і для яких патріотизм тожаний із незалежністю.

Сергій ГРАБОВСЬКИЙ,
кандидат філософських наук, член Асоціації українських письменників
Radio «Свобода»
Плакати Ю. Герасіка

СІМФЕРОПОЛЬ. ВУЛИЦІ РОЗПОВІДАЮТЬ

Кримський історик і краєзнавець Володимир Поляков у своєму доробку має книгу «Сімферополь: вулиці розповідають», яку сам і продав на початку 90-х.

Идучи слідами цього автора, мого доброго знайомого, маю намір передати дещо із того, про що ж розповідають або ж розповіли більш як за 50 років вулиці цього міста мені. І перш за все — моя рідна, яка колись завершувалася скромний приватний житловий масив, і замість будинків з непарними номерами розтікалася безкрайніми полями, засадженими то шавлією, то соняхом, то кукурудзою, що далі до обрїю червоніли маками, ніби політи кров'ю.

Ліворуч від нашого будинку красувалося вічне невисоке болото з жабами, а оскільки то водночас була і дорога, там частенько і подовгу деренчав якийсь автомобіль. А якщо болото було вільне від транспорту — хлюпалися по пупа у неспівій воді сусідські діти.

Вже понад 30 років як на місці безкрайнього поля виріс мікрорайон із багатопверхівкою, і в під'їзді, що напроти, не один раз помінялися сусіди. А болото й нині там. І купаються в ньому подекуди новачки на «лексусах», а місцеві об'їжджають гнбле місце іншою дорогою. За цей час із дівчинки я перетворилася на бабусю, а воно таке саме — воістину російське болото, бо це ж, як відомо, в Росії головна проблема — дурні і дороги.

Тому, вийшовши за ворота, вирушаю в інший бік, праворуч. Але через 20 метрів дорога різко звужується і перетворюється на стежину. Нею діти з колись нового мікрорайону ходять до школи, а дорослі час від часу — до виборчої дільниці, розташованої в училищі. Про асфальт тут — годі й думати, а колонка, що вічно «плаче» по центру стежини, взимку робить все, аби підтримувати інтерес у перехожих до фігурного катання. Іноді навіть виникає бажання пройтися на чотирьох, по-собачому, бо і підтриматися ні за що: замість парканів — стіни кількох поверхів нових «господарів» життя, які захопили по півметра нічийної землі — бачте, бідність заїла.

Якось місцеві мешканці «згвалтували» таки одного із кандидатів в депутати, і він пообіцяв заасфальтувати цю вулицю. Перед голосуванням її засипали щабнем — дуже крупним і дуже гострим. На цьому все і скінчилося, бо благодійника нікуди не обрали, а дорога взагалі стала непрохідною і непроїзною. І лише років зо три тому вулиці торкнулася цивілізація — новий крутий забудовник проклав такі ас-

фальт, але лише до власних воріт, бо не його це справа — дбати про спільні інтереси.

Ось чому рідною вулицею я їду до першого рогу, і далі звертаю на вулицю Дружби, якою і прямую на транспортну зупинку. Цю вулицю теж заасфальтували не так вже й давно. Довгі роки було окультурено лише перших сто метрів, як і усіх сусідніх, що виходили на вулицю Севастопольську. Тоді Севастопольським шосе мало їхати якесь велике начальство, і міська влада похапцем захопилася до окозамилування: нехай думають, що у нас все кругом заасфальтовано. Ось так і попрацювали на благо рідного міста.

А про що ж розповідь тому, хто вміє слухати, вулиця Севастопольська? Моя трольбусна зупинка, що на ній розташована, називається «Кінотеатр «Супутник». Щоправда, кінотеатру тут немає вже понад 30 років, і половину цього часу в його приміщенні розташовується кримськотатарська дитяча спортивна школа. Одержавши будівлю, люди відгородили залізним парканом із замками і піввулицю, яку спочатку прибирали, обкопували дерева, але потім занедбали, розвінчуючи казку про ефективного приватного власника. І вже років два теж ефективні і теж приватні позбавили людей і лавочки на зупинці та даху над головою. Вони самочинно перенесли зупинку, куди їм було зручно, вирішивши поєднати її зі своїм магазином, аби в очікуванні транспорту люди скуповували у них втридорога продукцію. Але не склалося, магазин так і не відкрився, перетворився на залізний скелет з купою битого скла і каміння, а до лавочки взагалі руки не дійшли. Ось така вона, нехитра сповідь двох-трьох вулиць, з якими напряму пов'язане моє життя. Щось подібне може переповісти кожен із сімферопольців. У автомобілістів — своя тематика. Коли для нас йдеться просто про розірвані щоботи, для них це про безкінечні ремонти, зіпсовані напруженою нерви та переживання через можливі додаткові дорожньо-транспортні пригоди. Одною із тих, кому звичні дальні маршрути, питаю про ті зміни, що відбулися у цьому відношенні в Криму. Чи стало сьогодні за кермом комфортніше?

«В таких випадках кажуть, що гора народила мишу. Було багато розмов про якісні російські дороги, про те, приведення доріг у належний стан є першочерговим завданням і для Криму. «Глава» Криму пан Аксьонов заявляв, що ямковий ремонт залишився у минулому. На ділі ж нічого не змінилося. На трасах міжміського спо-

лучення деінде дійсно відбувається ремонт, але у тій же традиції — ямковий, або ж клаптиками. Зразком залишається поки що Ялтинська траса, відремонтована Україною за гроші Євросоюзу».

Насамкінець мій співрозмовник зауважує з лукавою посмішкою: «Треба було забирати Крим раніше, поки у Росії вистачало грошей, хоч щось би залишилося доброго в пам'яті про ті часи, коли повернемося назад, додому».

То може мій співрозмовник не об'єктивний і не хоче бачити, що ж насправді відбувається? Звертаюся до кримської преси, яку в симпатіях до України запідозрити просто неможливо. Газета «Крымское время» цитує Володимира Олександренка, директора служби технічного нагляду, якій доручено контролювати якість ремонтних робіт. «Незадовільні темпи, погана організація, — зізнається чиновник. — Підрядники не використовують увесь світловий день, культури виробництва немає, все упирається в одне: просто прокласти асфальт. А у замовника цілими днями — наради, і його неможливо «вистукнути» на місце».

Виявляється, дійсно, не фонтан! А там, де насправді б'є фонтан, — свої проблеми. Ось що розповідає редактор газети «Крымские известия» Ірина Іванченко про площу, де височіє кримський Білий дім з підстриженими кушниками і лавочками, та найближчу територію. «Після роботи переходжу дорогу на перехресті вулиць Серова і Невського, — читаємо на першій шпальті в колонці редактора. Так-так, поряд з майже побудованим собором. Якщо на світлофорі затримка — біда: у ніс б'є різкий запах нечистот, нічим дихати. Подивившись — у нас же й вірують, і хрестяться. Тим не менше, навіть православна святиня не зупиняє пілду руку, що спускає штани в неналежному місці».

А ще редактор зауважує: «Гості Криму звертають увагу, що біля будівлі парламенту буквально з-під кожного куша смердить відхожим місцем. Великий мінус для кримської влади».

Не стану сперечатися, бо якось не принюхувалася до місця депутатської тусівки. А щодо мінусів для кримської «влади» — їх одразу ж і не перерахую. І тут російська влада мало чим відрізняється від української. Та і як же інакше, оскільки ті ж самі прізвища і ті ж самі обличчя.

Особливо шкода центру міста. Там вулиці не розповідають, а просто волають! За що вирубали усю зелень на центральній вулиці Карла Маркса, і чому виглядає вона тепер, як панцирна черепаха в пустелі: порожня (бо що

там робити звичайній людині), спекотна і закована в дрібну плитку (таку бачила лише в Москві на Лобному місці)?! Власне, з плиткою все зрозуміло, кажуть, дружина мера, який затіяв ці перетворення, очолювала завод, де ця плитка і вироблялася. А навіщо було чіпати дерева, яка від того користь сімейному бюджету? Хоча чула, що ці карликові кушники, які її замінили, є дуже дорогими і також мають стосунок до бізнесу...

На вулиці Пушкіна, де в роки моєї юності з початку і до кінця по центру росли глідіолуси, замість них, немов потяг з вагонами, питейні точки зі столиками, тільки що не підморгують: зайди і розкошеться.

А на проспекті Кірова в районі Куйбишевського ринку влітку ситуація взагалі наближається до критичної: зелень біля зупинки там вирубали всю до гілочки, і натомість — жодного захисту від сонця. Бачила, як на зупинці у 40-градусну спеку відкачували жінку, хотіли відвести в тінь, але такої не знайшлося, навіть не було магазинчика поруч. З того часу у мене перед цією зупинкою, де ні від дощу, ні від вітру, ні від спеки не сховатися, якийсь панічний страх, хоча раніше впродовж десяти років спокійно чекала там маршрутку, повертаючись з роботи.

А куди поділися лісоосмиги із фруктових дерев? Одна із них, під Сімферополем, поблизу села Чистеньке, складалася із дерев шовковиці різних сортів: шовковиця чорна і біла, а ще рожева, хочеш — рви, а хочеш — труси, ні тобі обмежень, ні конкурентів. Те ж саме можна сказати і про абрикосові лісоосмиги зі східної окраїни міста.

Вже давно нічого і нічого не саджає, а рубають усі, і ой як охоче! Облісіли і вулиці, рідні мені із самого дитинства, що раніше квітували, червоніли від вишень, чарували осінніми бярвами. А коли не було вже чим порадувати око, в поле зору потрапляли останні дари року — волоські горіхи. Ці дерева теж нікому не заважали, пропонуючи затишок, красу і стиглі плоди.

Все частіше чуємо про безкоштовний сир у мишоловці. Можливо, тому і вирубують останні, щоб так воно й було? Можливо, не хочуть, аби люди усвідомлювали, що такі не все продається і не все купується. Проживши багато років на цій землі, і себе відчуваєш старим деревом, яке вже не пересадити, бо не пустить воно коріння на іншому ґрунті. Тож стою і слухаю, що розповідають вулиці рідного міста, торкаючись корінням до історії, а кроною — до майбутнього.

Тамара СОЛОВЕЙ
м. Сімферополь

КРИМСЬКА СТОЛИЦЯ, СЕРПЕНЬ 2015 РОКУ,
ЗА 100 МЕТРІВ ВІД ЦЕНТРУ...

НЕ МАСЛО, А БОМБА!

Купив пачечку масла в магазині. Попросив найсвіжішого. «А беріть наше, севастопольське», — каже продавчиня. То й узяв — «Вкус детства» побачив, що написано (це ж чийого «детства», подумалося, — ще піонерського?), а далі й не приглядався.

А вже вдома глип — масло, воно і в Африці масло, але ж тут написано «селянське», а не «крестьянское», і ще й «солодковершкове», а не якесь там «сливочное»! Що воно за чудасія? То чи ж воно таки севастопольське? А, мо, й справді, наші вже Севастополь взяли, а ми тут, у Сімферополі, ще в підпіллі сидимо? Кручу пачку далі. Вміст продукту — тут вже і мовою, і язиком — хто чим тямить.

А далі побачив таке, що ледь не випорснуло те масло з рук: «Юридична адреса та адреса виробництва — ПП «Семь ветров», УКРАЇНА, м. СЕВАСТОПОЛЬ...»!

Я, скажу вам, такого смачного масла ще зроду не пробував — точно, як з дитинства! Як його катками ще не закатували-закатали, не спалили, не розіп'яли на санкціях?! І то ж добре, що саме мені попало, бо якби якомусь гобліну, то ще й вдавився б, прости Господи, з переляку!

Прізвище своє не називаю (думаю, не треба пояснювати, чому). І продавчиню не видам, хороша людина, і масло у неї правильне. І взагалі — ще не вмерла Україна, бо Севастополь й досі український — маслом кліяусь!

ФОТОФАКТ

РОСІЙСЬКИЙ ОПОЗИЦІОНЕР, ПОЛІТОЛОГ ПАВЛО МЄЗЕРІН: «ЧЕРЕЗ П'ЯТЬ РОКІВ РЕЖИМ ПУТІНА ТРИЩАТИМЕ ПО ШВАХ...»

Уже незабаром на Росію чекають глобальні зміни у суспільно-політичній ситуації. Економічна криза, швидке вичерпування фінансів та нелегальне продовження терміну президентства Володимира Путіна створять напруження, яка, врешті-решт, стане фатальною для Кремля. Поки українські політичні еліти не розуміють необхідності впливу на процеси в Росії, пропутінська владна вертикаль робить все для того, щоб залишитись у грі довічно, — у протилежному випадку на них чекає довічне ув'язнення або ж вияв всенародного гніву. Такими прогнозами за Радіо «Свобода» ділиться російський опозиціонер, політолог Павло Мезерін (на фото).

— Початок серйозних тектонічних зрушень прогнозує приблизно через 4-5 років. Зважаючи на поточні ціни на нафту, ресурсів економіки з так званого традиційного фонду вистачить приблизно на три-чотири роки, щоб підтримувати більш-менш гідне життя своїх громадян, враховуючи всі кризові явища. Одночасно наближатиметься до екватора другий-«четвертий» президентський термін Володимира Путіна. Після цього постане питання про його законне перебування при владі.

Легально продовжити свою діяльність на цій посаді він може, тільки перетворивши Росію на монархію і назвавши себе Володимиром Першим чи якимсь інше. Через ці обставини економічна криза накладесть на кризу легітимності російської влади. Розпочнеться розширення Російської Федерації зсередини. У найближчі три роки нічого серйозного не відбудеться. Росія проводитиме політику ізоляції та будуватиме «невидиму велику стіну», так би мовити, щоб захиститися від ворогів. А терпіти все це люди можуть довго, якщо зранку до вечора їм розказуватимуть, яка велика ідея лежить в основі.

— Якою є психологія мислення російського суспільства і чому пропаганда виявилася настільки дієвою?

— Вам кожен психолог скаже, що самостійно мислячих людей у будь-якому суспільстві не більше 10-15%, решта — ті, хто піддався психологічному тиску машини пропаганди. Таких прикладів протягом ХХ століття безліч, і ми їх дуже добре знаємо. Щось подібне зараз відбувається в Росії, але там процеси набагато складніші. Більшість людей стають обивателями, які не хочуть ризикувати, бояться і діють за принципом «наша хата скраю», «моя батьківщина — це моя сім'я», «нічого не бачу, нічого не чую». Проте все це зміниться досить швидко, коли події сягнуть кульмінації. Так було під час розпаду Радянського Союзу, так закінчувала нацистська Німеччина, фашистська Італія і всі тоталітарні режими ХХ століття. Так буде і цього разу. Тому всі ті цифри про 85-90% підтримки Путіна — це дуже велика умовність. Проте чинити опір машині пропаганди обивателям справді важко. Звичайній людині дуже страшно бути у меншості. Тому навіть ті, хто думає і сумнівається, бояться висловлювати свою думку публічно.

— Що є кінцевою метою для Росії у війні на сході України та яких наступних кроків варто чекати?

— Є інтерес Росії як держави, Московської централізованої держави, імперії, в якій б вигляді вона не існувала. Такій ідеології уже

декілька століть, і вона може існувати тільки в цій парадигмі. Як тільки Росія втратить свою імперськість, то перестане бути централізованою або ж взагалі єдиною. Вона буде геополітичною одиницею доти, доки контролюватиме великі території в Європі та Азії. І такі процеси не залежать від поглядів суспільства. Також накладається інтерес російської політичної еліти на чолі з Володимиром Путіним, для якої дороги назад немає. Якщо представники еліти втратять владу, то всіх їх чекає мінімум довічне тюремне ув'язнення, максимум обструкція, так би мовити, народний гнів. Вони це чудово розуміють і будуть робити все, щоб залишитися при владі довічно. А для цього потрібно відволікати увагу людей на штучні, міфічні проблеми, щоб ніхто не ставив зайвих запитань. Глобальний імперський і конкретний людський інтереси збіглися, і це дало потужний імпульс. Головною жертвою таких процесів стала Україна. Ще Збігнев Бжезинський, американський політолог польського походження, сказав, що без України Росія, навіть як регіональна держава, відбутися не може. Як тільки Україна відійде остаточно і повернеться додому в Європу, це суттєво пришвидшить політичні події в Росії, чого і боїться керівництво Кремля. Доля України також залежить від цих процесів, але політичній лінії української еліти цього не розуміють. Вони зовсім не намагаються впливати на внутрішньополітичні процеси в Росії, а від цього залежить, як швидко Україна зможе стати повноцінною частиною Європи та повернути втрачену територію.

— Наскільки виваженими, на Вашу думку, є дії української влади?

— На жаль, українська влада дуже часто залежить від кон'юнктури і термінових потреб суспільства, тому і змушена займатися популізмом, популярними та неефективними економічними кроками також популістського характеру, і все це накладається на демократію ще зовсім зародкового характеру. Суспільство тільки зникає бути вільним, жити в умовах демократії та відповідального вибору.

Можна по-різному ставитися до сучасного українського політикуму. Чесно кажучи, кроки та лінію поведінки Президента України Петра Порошенка я розумію і кажу йому скоріше «так», ніж «ні». А от прем'єр-міністр Арсеній Яценюк очевидно заплутався, застряг у боргах і корупційних схемах. Його, за багатьма джерелами інформації, дуже переоцінили серйозні світові фінансові кола. Але все ж я — оптиміст і вірю, що Україна на правильному шляху і трансформується в позитивному напрямку.

— Яка роль Європи та США в українсько-російських відносинах?

— Безсумнівна підтримка Європи на боці України. І дякувати треба, передовсім, центральній та східній її частині, країнам, які знають ціну російській агресії і радянській анексії-окупації. Вони мають повноцінний голос в єдиній Європі та реально допомагають Україні. Західні держави відрізані від усіх цих схем, тому більш прагматичні і розраховують на певні економічні переваги. Далека Московія їх мало хвилює. Також дуже впливові сьогодні Сполучені Штати Амери-

ки. Там все залежить від адміністрації президента Барака Обами, який обирався ще в зовсім інших політичних реаліях. Я впевнений, риторика наступного президента США і конгресу буде жорсткішою відносно Кремля і більш толерантною з Європою у плані відстоювання українських інтересів.

— Розкажіть про свою діяльність у Санкт-Петербурзі та причини переїзду в Україну?

— Вперше я побачив Україну у 2004 році, коли вирувала Помаранчева революція. Події в Києві мене дуже зацікавили, тому я приїхав як представник міжнародної організації, що надсилає спостерігачів на вибори. Згодом ця організація вимагала від мене фальсифікації на користь Януковича. Пересварившись з усім її керівництвом, я вирішив залишитися ще на деякий час у Києві. Мене захопив увесь цей процес, і я продовжував безперервно займатися політичною ситуацією. І ось так майже 10 років я працював між Петербургом і Україною. Останні ж п'ять років більшість часу проводив в Україні. Проте потім у мене закінчився черговий контракт і я, зваживши всі «за» і «проти», вирішив повернутися в Санкт-Петербург. Друзі запросили мене працювати в російську опозицію, зараз вони займаються розбудовою партії «ПАРНАС» Бориса Немцова.

Приїхавши в Росію, після практично безперервного трирічного перебування в Україні, я дещо втратив відчуття реальності, а сама Росія за ці три роки змінилася просто до невпізнання. Почалися перші серйозні зрушення, перші закручування гайок. Відповідно, я одразу потрапив у поле діяльності відділу боротьби з екстремізмом Федеральної служби безпеки Росії. Декілька разів мав розмови по телефону, які зрештою ні до чого не зобов'язували, мовляв: «Павле Володимировичу, що ви хотіли сказати цієї публікацією? А що означають ці ваші слова? Чи не хотіли б ви нам пояснити?». Я посилався на

законодавство і казав, що чекаю на офіційні повістки, у разі, якщо хтось хоче зі мною поговорити. Звісно, з самого початку такі розмови не були жартом, але спершу не викликали особливих переживань.

Справжні проблеми у мене розпочалися з початком подій на Євромайдані, з листопада 2013 року. Протягом грудня-січня я дав декілька розгорнутих інтерв'ю російським опозиційним ЗМІ, і цього виявилось достатньо. Вже в перших числах лютого мене наполегливо викликали на розмову у відділ боротьби з екстремізмом, хоча зустріч відбувалася біля метро. Дискусія була дуже жорсткою і закінчилась тим, що переді мною виклали папку з даними про мою роботу в Україні, зокрема у Львові, інформацію про сім'ю і так далі. Тобто тривала серйозна підготовка. Я, звісно, почав висловлювати своє обурення, але зі мною просто попрощалися і пообіцяли дуже серйозні проблеми.

Я поговорив з адвокатом та колегами і всі вони в один голос запропонували тимчасово переїхати за кордон. У мене був один варіант — Україна, тому зовсім скоро я опинився у Києві на Майдані і потрапив у період найгарячіших подій лютого 2014 року. Зробив декілька репортажів для опозиційних ЗМІ в Санкт-Петербурзі, а потім події закрутилися з такою швидкістю, що у березні я отримав дзвінок від адвоката, який повідомив, що ухвалене рішення про порушення кримінальної справи. Це означало, що як тільки я перетну кордон Росії чи Білорусії, то це одразу стане відомо.

Відтоді минуло вже півтора року, і питання про моє повернення поки не стоїть. Тому зараз я живу практично між Києвом і Львовом, більшість часу проводжу у Львові. Ці роки були дуже багаті на події, тому Україна для мене вже давно не «закордон», а друга батьківщина, яку я дуже добре знаю зсередини. Звісно, планую повернутися жити в Санкт-Петербург, але я — реаліст і розумію, що режим Путіна зруйнується не завтра і не післязавтра, що цей процес на роки.

Оксана ЛІСНА

Павло Мезерін біля «ялинки» на Майдані, квітень 2014 року

БЕЗ ШУТОК

Я, чесно, невысокого рівня о своїх умовних здібностях. Те, що мене знає, можуть підтвердити — у мене вобщє купа недомог і странностей. Но вот интуиция меня вроде никогда еще не подводила.

И я поэтому пишу этот пост. Я уверен, что России в самое ближайшее время — недели, месяца — предстоит один из двух сценариев. Либо — смена власти с совершенно непредсказуемыми и опасными последствиями. Либо — тяжелейший социальный кризис с уличной преступностью, нехваткой самого необходимого и реальной опасностью для жизни и здоровья граждан.

Засновник видавничого дому «Коммерсант» Володимир Яковлев, який проживає в Ізраїлі, закликає громадян РФ залишити країну. Про це він написав на своїй сторінці у Facebook. Подаємо цей запис мовою оригіналу.

Поэтому, безо всяких шуток: если есть возможность, УЕЗЖАЙТЕ И, ГЛАВНОЕ, УВОЗИТЕ ДЕТЕЙ.

Ок, не навсегда — на два-три месяца (это можно без визы), на полгода. Но — уезжайте. Если за это время ничего не произойдет и ситуация наладится, я сам буду рад ошибиться.

Я понимаю, что те, кому сегодня 25-30, не чувствуют реальность таких сценариев. Я тоже их в этом возрасте не чувствовал. Пока однажды не вернулся из отпуска, не позанимался с утра спортом на «Динамо», не вышел из спортзала, не сел в машину и не обнаружил, что вместе со мной на красном светофоре у Белорусского стоят танки и другая разрозненная боевая техника.

Это было утро 18 августа 1991 года, утро ГКЧП. Три ночи подряд город с трепетом вслушивался в автоматные очереди за окнами. Тогда все чудом не кончилось смертоубийством.

В этот раз чуда не будет потому, что те, кто тогда были слабы, сегодня — сильные, а тех, кто тогда был в стране и имел возможность повлиять на ситуацию, сегодня — в стране нет.

Перевороты всегда происходят неожиданно. Переворот в Румынии начался с митинга в поддержку ее тогдашнего правителя — Чаушеску. Последние выборы в Верховный Совет СССР перед распадом страны прошли при полной «поддержке и одобрении» ее населения.

А гражданская война в России началась с беспорядков в Петербурге, о которых вообще никто в стране не знал и которые только спустя многие десятилетия назвали «великой октябрьской революцией».

Нельзя считать внешней уверенностью власти в себе признаком стабильности. Существует два классических признака близких социальных катаклизмов:

1. Общее, сильное недовольство населения АБСОЛЮТНО НЕ-

ВАЖНО ЧЕМ (в том числе и по совершенно различным причинам, — но общее).

2. Разделение общества, в здоровом варианте представляющего из себя огромную палитру разнообразных политических мнений, на два противоборствующих лагеря, занимающих прямо противоположные, лишенные каких бы то ни было оттенков позиции, в равной степени несущие высокий эмоциональный заряд по отношению друг к другу.

Оба эти признака присутствуют сегодня в России. По моему ощущению, предстоящую катастрофу избежать уже нельзя. Ее можно только пережить.

Я знаю, что меня не услышат, но все равно скажу — нужно перестать ругаться и разбираться, кто прав. Поскольку это уже неважно. Это можно будет выяснять потом. Сейчас важно только, как мы будем помогать людям спасать — живых людей, вне зависимости от их политических убеждений.

Потому что очень скоро очень плохо, очень страшно и очень опасно будет абсолютно всем.

Я думаю, что ни у одного нормального человека сегодня нет сомнений в том, что власть совершенно недееспособна и реально не имеет эффективных рычагов управления страной в принципе, а уж в кризисной ситуации — тем более.

Вообще ситуация такая, что вот прямо хоть комитет общественно-го спасения создавать. Не для того, чтобы свергнуть власть. Это-то она благополучно сделает самостоятельно, безо всякой помощи.

А для того, чтобы спасти людей в той ситуации, которая стране предстоит в самое ближайшее время.

Я очень надеюсь, что кто-нибудь — поумней и попрозорливей меня — такой комитет тихо и без шума (как это и правильно, кстати) уже давно создал или создает. Навальный ли, Ходорковский ли.

Но если я ошибаюсь и ничего такого нет, то прямо нужно делать немедленно. Могу даже название посоветовать. Назовите 19-20?

В честь той единственной ночи с 19 на 20 августа 1991 года, ночи Белого Дома, когда страна действительно была одна в общем желании спасти себя.

Ці РОЗДУМИ відомого кримського письменника, публіциста Ореста Корсовецького, якого «Кримська світлиця» помістила на початку серпня з нагоди 90-річчя, написані ще 1999 року, відразу після президентських виборів. Майже 57% громадян проголосували тоді за другий строк повноважень Л. Кучми, вибравши, як тоді вважалося, шлях демократичних реформ. Однак майже 37%, себто 10 мільйонів громадян, виявили ностальгію за комуністичним есесерівським минулим. Отже, писав тоді О. Корсовецький, громадська думка виявила, що наше суспільство все ще перебуває у стані розколу, поляризації, має надмірно політизований конфронтаційний характер, зумовлений у переважній більшості не стільки, безперечно, ідейними переконаннями, скільки затяжною кризою управління економікою та зубожінням громадян. Вибори показали, що ідея «лівого реваншу», себто реанімації Радянського Союзу, ще має прихильників. Тобто 10 мільйонів громадян так і не усвідомили причин, які зумовили його катастрофічний розпад. А виявлення цих причин має дуже важливе значення: щоб вірним шляхом вийти за обрії нелегкого сьогодення, треба зробити належні висновки з минулого, глибоко осмислити його хибні, що привели СРСР до катаклізму.

Давайте спробуємо через призму цих слів поглянути на ті процеси, що відбуваються сьогодні в стані нашого північного сусіда-агресора, де й досі ностальгують і марять імперсько-есесерівськими химерами. Історія, кажуть, повторюється — особливо, якщо не робити висновків з її уроків...

талл... В першу чергу».

З іншого боку, хоч як це таїлося, неможливо було сховати чи хоч добре маскувати усе, чим користувалася держава та партійна бюрократія: спецпривілеї, спецрозподільники, спецпайки, спецдачі, спецлікарні, спецсанаторії, спеціальні мисливські угіддя, навіть... вітряки, що молотили вирощені на спецнивах старовинні сорти пшениці та жита для випічки хліба за старовинними рецептами у печах, складених за віками усталеними селянськими традиціями, в той час, як селяни змушені були їздити в місто і ставати в черги за хлібом. А так зване «лечебное питание», тобто копчені ковбаси та шинки, що в останні роки Союзу, коли все те щезло з крамниць, готувалися в утаємничених спеццехах!

Ясна річ, що здійснення влади в таких умовах вимагало величезних затрат не лише на військово-промисловий комплекс, а й на гігантський репресивний апарат.

Суспільство було поділено на пролета-

рації як нового центру влади замість Радянського Союзу».

Досвід нашого сьогодення не може, певна річ, не навести на думку про сплановану наперед стратегію і тактику, засновану на якнайпильнішому вивченні і врахуванні відзначених вище історичних реалій.

Мають підставу і версії, що надсадні для СРСР перегони у продукуванні озброєнь уміло провокувалися з далеких сторін. Президент США Д. Буш перемог в «холодній війні», мабуть, немарно приписував надзвичайно високотратним ініціативам Р. Рейгана щодо створення оборонних систем у космосі (СОІ), тяжкопорильних навіть для бюджету Сполучених Штатів, а тому оповитих густими туманами облуди. Перші «успіхи» СОІ, як визнала адміністрація Б. Клінтона в 1993 році, були майстерно переданою в СРСР фальшивкою, однак радянські лідери піймалися на цей гачок, поклавши собі, що відставання неприпустиме. Як виявилось переогодом, історія поглимилася над

відречення від неросійського національного, його відмирання. До середини 20-х років публікувалися в СРСР художні й наукові твори 194 мовами. Перепис 1959 року засвідчив уже 108 мов. Себто зникло 86.

Державною ухвалою було дозволено батькам відмовлятися від вивчення їхніми дітьми не російської чи іноземної, а рідної мови. Тобто заохочувалася зневага неросіян до самих себе. Так в національних республіках вирощувалося суспільство національних мутантів.

Усі сфери суспільного життя — економічну, політичну, ідеологічну, соціальну, психологічну — все грізніше здійснювали національного невдоволення. Прагнення до національного самозбереження ставало історично об'єктивною реакцією. Та ще в 1973 році на урочистому засіданні, присвяченому 50-річчю СРСР, Л. Брежнев твердив, що «національне питання в тому вигляді, в якому воно дісталось нам від минулого, вирішено повністю, вирішено остаточно і безповоротно». Це твердження було закріплено в преамбулі до Конституції СРСР і в прийня-

Орест КОРСОВЕЦЬКИЙ

ЧОМУ РОЗПАВСЯ СРСР?

Чому розпався СРСР? На це запитання і досі політологи не дали вичерпної та одностайної відповіді, бо виявляють не одну, а клубок причин, і робота ще не завершена.

Розглянемо найбільш досліджені. В основі цієї публікації беру навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів «Україна: шлях до себе (проблеми суспільної трансформації)», авторами якого є доктор філософських наук В. Кремінський та доктор історичних наук В. Ткаченко, а також книгу «Феномен української мови» доктора філологічних наук П. Кононенка та кандидата філософських наук Т. Кононенка. Інші джерела зазначаю в тексті.

Отже: у чому причини розвалу СРСР? **Перша.** Жовтневий переворот 1917 року, як відомо, відбувся під гаслом і сподіваннями «світової революції». Сподіванки на неї в перші пореволюційні роки також зазнали поразки. Але не знищили дощенту. Вся наступна історія СРСР — це безперервне титаничне готування підтримати її збройною силою. Мало воно ту позитивну роль, що СРСР зміг, щоправда з допомогою союзників, недавніх ідейних ворогів, переможно протистояти фашистській Німеччині, але подальше нарощування збройної сили з метою тієї ж «світової революції» призвело до катастрофи народного господарства. Радянський Союз надсадився від непосильного гону озброєнь. За даними академіка Арбатова, на їхнє створення працювало 65% промисловості, на що виділялися велетенські кошти не «скільки можна», а «скільки потрібно», що все більше й більше перепомповувало їх у військову та важку промисловість за рахунок добробуту громадян країни. Вже у 1988 році приріст доходів на душу населення припинився. Зате територія військових дислокацій, баз, полігонів, аеродромів, портів сягала 42 млн. га. Якби їх звести до купи, це було би 2/3 території України! Найпотужніший у світі військово-промисловий комплекс, найбільша у світі армія, 700 тисяч працівників тогочасного КДБ вимагали таких гігантських коштів, що, врешті-решт, СРСР надвередився.

Друга причина, що нездоланно виринула з першої, — це постійно невисокий ступінь достатків трудящих, що привело їх до цілковитої зневіри у владу еліту. З одного боку — безконечні дефіцити всього найнеобхіднішого, основного для навіть невибагливого добробуту, нескінченні черги. Ось що згадував 1 грудня 1973 року В. Молотов про свою діяльність на посту голови Раднарком (Ф. Чув, «Сто сорок бесід з Молотовим»): «Ведь тогда мы выколачивали из рабочих последние жилы, жилы тянули. А из крестьян — у кого какая собственность есть... Как хочешь тянись, только выколачивай... Не хотели закупать импортные продукты. Не пошли на это. Потому что для войны нужно было оборудование, ме-

рів (робітників), союзників (найбідніше селянство), попутників (середняків), ворогів («куркулі» та протестанти) та інтелігенцію, яку звали «гнилою» та ще й ділили на буржуазну і радянську (теж «гнилу»?). Навіть культура була поділена на «буржуазну» і «соціалістичну». На цій основі роздмухувався антагонізм, що в надзвичайних масштабах розширювало ворожечу і внутрішню шпигунство, в результаті чого мільйони громадян ставали доносчиками, підневільними чи добровільними. Такого суспільства, в якому всі воювали проти всіх, пишучи доноси, керівні верстви не треба було боятися. А на кожен провал у виконанні планів знаходилися «вороги народу», «агенти світового імперіалізму», «шкідники», для яких були тюрми, концтабори.

Головними рисами 80-х років стали хронічний дефіцит усього, небувале зростання тіньової економіки, корумпованих кланів, мафіозних утворень, розкрадання й спекуляція, і мільйони людей дійшли висновку: далі так жити неможливо. Назвою славетного кінофільму ці слова стали поширюватися лавиноподібно по всьому СРСР. Віра в комуністичну партію зруйнувалася.

Звернімо увагу ще на одну версію, **третю.**

На закритому засіданні Верховної Ради СРСР 17-18 червня 1991 р. голова КДБ СРСР В. Крючков говорив: «Звичайно, причини важкого становища СРСР мають, насамперед, внутрішній характер. Але не можна не сказати і про те, що в цьому напрямі активно діяли і діють певні зовнішні сили».

З цієї точки зору сьогодні не може не вражати дослідження фінського вченого Сеппо Ремеса, опубліковане ще 1990 року, що використовувало думки багатьох зарубіжних і радянських політологів. Дається прогноз ось на яке найближче економічне майбутнє СРСР: «розвиток економіки в напрямі до хаосу», «збалансованість ринку послаблюється і породжує гострий дефіцит, що поєднується зі стрімкою інфляцією», «зростає натуральний обмін як між підприємствами, так і між громадянами, що стає буденним», «неминуче посилення територіального протекціонізму всередині країни, впровадження митниць (можливо, і неофіційних), відбудуться зіткнення між областями внаслідок спалахів економічних відносин. Дедалі більша частина продукції реалізується в обхід офіційних каналів. Інфляція викликає страйкові рухи і натуральний обмін, ламаючи залишки виробничої дисципліни... тощо — економіка і суспільство входять у шторм». Все це, за прогнозом С. Ремеса, зумовить «абсолютну відмову від соціалізму: переведення в приватну власність майже всього державного майна, повалення влади комуністичної партії, безумовну відмову від статусу великої держави, широкомасштабну конверсію, становлення Російської Феде-

радянськими лідерами: СРСР на той час мав набагато сьогочасніші космічні системами...

Не можна не взяти до уваги і визнання М. Горбачова, зроблене 1992 року в газеті «Правда»: «Тепер можна сказати, що все, що відбувалося у Східній Європі за останні роки, було б неможливим без зусиль з боку папи і тієї велетенської ролі, яку він відіграв на світовій арені... Коли я був з ним, я зрозумів, що папа також відіграв роль...».

Четверта з найістотніших причин — безглузда національна політика в СРСР з середини 30-х років.

У роки громадянської війни, враховуючи потужні національні рухи народів царської імперії, Ленін вибрав тактику створення союзу нібито рівноправних народів, політики «коренізації», в тому числі й українізації. На цьому фундаменті було створено СРСР, що давав певні гарантії національного визначення народів.

У 1919 р. послані Петербургом у радянський уряд України Г. Петровський, В. Затонський, Д. Мануїльський у зверненні до українського народу проголосили: «У трудовій школі... українська мова стане могутнім і дієвим способом визволення українських мас від темряви і неучтва». Третій з'їзд Рад затвердив декрет про допуск української мови на рівних правах з російською у державних установах і закладах. Четвертий з'їзд — декрет про обов'язкове викладання українознавчих дисциплін українською мовою в учительських семінаріях та на усяких курсах. Раднарком — про запровадження української мови як навчального предмета в школах і як мову кіно, курсів для службовців. Нині мало хто знає і те, що в кінці 1924 року було ухвалено п'ятирічний план національного будівництва Червоної армії з рідними мовами національних частин.

Все це, як виявилось, була тактика. Стратегія — іншою. «Українізація» була данайським даром, себто троянським кошем. Відомий російський дослідник Є. Анисимов у роботі «Теополітика» («Родина», 1982, № 12) так визначив це: «Бацели імперії відродилися у скислому супі революції». Ідеологія «Москви — третього Риму», тобто «захисту православних християн у всьому світі», замінилася ідеологією «захисту трудящих мас усіх національностей» з... єдиною державною мовою, що є, по суті, одним і тим же. В умовах сталінського режиму в національній політиці під лозунгом месіанського інтернаціоналізму російській імперській тенденції знову накочуються шквальною хвилею. Було знищено культурні автономії, закрито національні заклади культури й освіти, їхні діячі зазнали жаклих репресій. Знову відродилася теорія унікальної месіанської ролі Росії. Створювалися умови, в яких бути неросіянином ставало незручно, соромно, а то й небезпечно. Національні культури все більше набували форми фасадності, за чим ховалося

тій XXVII з'їздом КПРС програмі партії: «Національне питання, яке залишилося від минулого, в Радянському Союзі успішно розв'язане».

І тільки 20 вересня 1989 року підсумковий документ пленуму ЦК КПРС забив на сполох: «Національне питання в Радянському Союзі набуло останнім часом виняткової гостроти». Та було вже пізно...

Як пересвідчуємося, широко розповсюджуваний певними силами міф про те, що СРСР розвалили всього три нетверезі політики Б. Єльцин, Л. Кравчук та С. Шушкевич, розраховані на людей з дуже нерозвиненим інтелектом. Справжні причини мають глибоке коріння.

Новоствореним незалежним державам дісталася дуже тяжка спадщина, і мало хто усвідомлював та й усвідомлює нині, що гігантський спалах надій з утворенням незалежних суверенних республік заклад і вкрай небезпечну міну сповільненої дії, тому романтичний період здобуття незалежності вже чи не через рік почав змінюватися на розчарування і зневіру. Досвідчена бюрократія зі спритними «тіньовиками» вчинила «тиху прихватизацію», розтягнувши державне майно в липучі руки. Пекучою стала потреба боротьби проти мафіозних і корумпованих груп, паразитизму, соціальної поляризації.

Історія засвідчує, що спроби змінити основи економічного, соціального та культурного життя без відповідної зміни успадкованого духовного коду населення, його усталеної ментальності завжди породжувала у нього духовний дискорд. Не можна ігнорувати того, що ми вийшли кількопоколініними духовними спадкоємцями радянського суспільства з його ментальністю, звичками, особливо старше покоління. Потрібні належна просвітницька робота, належний розвиток освіти, науки й культури, підготовка належних кадрів для наукомісткої національної промисловості, державного апарату та Збройних Сил, створення належного законодавства і його неухильного виконання. Треба покласти край політичним ігришам, що дестабілізують суспільство, поляризують його і свідомо спрямовують до хаосу. Особливо це стосується Верховної Ради.

Відомі сили все ще намагаються нав'язати нам усвідомлення меншовартості і того, що Україна — це міф, що українців не було, нема й не буде. Дух реваншу та реставрації ще дуже вчувається. Замаскованим його виявом останнім часом усе настирливіше звучить заклик до створення «слов'янського» союзу держав і, ясна річ, замовчується, що цим зневажаються польська, білоруська, єврейська, кримськотатарська, румунська, молдовська та інші національні меншини в Україні, а на території Російської Федерації — цілі неслов'янські народи. Цим національне питання лише загостриться.

«Кримська світлиця»
за 10 грудня 1999 р.

ДЕЯКІ СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ ТВОРЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Віталій ЛАЗОРКІН

Глава 1. ПОЧАТОК ПЕРЕБУДОВИ В УКРАЇНІ

Після смерті 74-річного Костянтина Черненка у березні 1985 року Генеральним секретарем Центрального комітету Комуністичної партії, правлячої на той час в СРСР, був обраний Михайло Горбачов, наймолодший серед інших членів ЦК. Вже у травні він проголосив курс політики партії на докорінні зміни в житті СРСР, ця політика увійшла в історію СРСР під назвою «Перебудова», яка стала лише початком доленосних змін як для усіх громадян СРСР, так і для самого СРСР. Про грандіозні наслідки цих змін ми тоді навіть і не здогадувалися. На той час я служив старшим офіцером Управління військами Протиповітряної оборони Прикарпатського військового округу у Львові, мав військове звання підполковник. Мені і моїм колегам по службі було не зрозуміло, з якою метою і що робити під час цієї перебудови, яка в СРСР розпочалася... боротьбою з пияцтвом. Заборона продажу алкогольних напоїв вдарилася по радянській економіці, суттєво зменшивши касовий обіг готівки, яка йшла на виплату щомісячних заробітних плат бюджетникам. Така боротьба з пияцтвом переплутала боже з праведним: з вільного продажу зника горілка, у моду увійшли «безалкогольні» весілля, на яких, правда, чомусь більшість гостей все ж перебувала під «шафе», а серед молоді розвинулась токсикоманія. Почалася затримка виплати заробітної плати вчителям, лікарям та інші економічні негаразди, які протягом 1986-1987 років вилилися в серйозне невдоволення серед населення по всій території СРСР.

У русифікованому Львові, з огляду на історію Західної України, процес перебудови швидко набув характерного національного забарвлення, особливо завдяки створенню громадської організації «Народний Рух України «За перебудову» і виходу на політичну арену України шести-десятичників, себто українських буржуазних націоналістів». Такі люди, як В'ячеслав Чорновіл, Степан Хмара, Михайло і Богдан Горині, швидко легалізували обговорення ідеї відродження Української державності і у 1988 році ввели її на стихійні дискусії мешканців старовинного Львова. Все мавось, голосніше і гостріше проходили суперечки львів'я

на проспекті Леніна (проспект Свободи) про майбутнє України. Ця проблема стала постійною темою дискусій і серед військових під час занять на всіх факультетах вечірнього університету марксизму-ленінізму при окружному Будинку офіцерів у Львові. Оскільки заняття у вечірньому університеті зараховувалося у залік системи командирської підготовки офіцерського складу Збройних Сил СРСР, то серед слухачів вечірнього університету були різні категорії начальницького складу військових частин Львівського гарнізону. Серед слухачів вечірнього університету був і я, вже полковник, начальник радіолокаційного циклу Об'єднаної військової кафедри Львівського політехнічного інституту.

А оскільки заняття у вечірньому університеті марксизму-ленінізму проводили доповідні викладачі з числа професорсько-викладацького складу львівських вищих навчальних закладів, то дебати щодо державності України проходили на досить високому науковому рівні, і ця проблема гостро поставила у порядок денний і питання про майбутню долю Збройних Сил СРСР. Мій особистий інтерес до дебатов про майбутнє України мав не лише наукове походження, а й загальну потребу отримати правдиві відповіді на життєво важливі запитання нашого суспільного буття. Мое, більш глибоке, ніж у інших офіцерів Радянської Армії, розуміння національних проблем та більша прихильність до українського національного відродження своїм корінням заглиблюється у моє козацьке родово походження і народження в родині політичного в'язня, українця Лазоркіна Іллі Васильовича. Десятирічне ув'язнення мого батька насправді було розповсюдженням у той час в СРСР підневільною працею в трудових таборах системи НКВС. Батько як висококласний фахівець-економіст будував стратегічні об'єкти військового призначення.

Моя мати, Лазоркіна Анастасія Михайлівна, народила мене 9 липня 1945 року у пологовому будинку міста Углич Ярославської області на березі ріки Волга в останній рік заслання мого батька, оскільки він був найближ-

чим до місця проживання на той час моїх батьків.

Після звільнення батька моя родина за сприяння студентських друзів батька, які працювали у Києві, у лютому 1946 року переїхала на рідну неньку Україну в мальовниче село Скоморошки, що на Вінниччині. Там пролунали мої перші слова, були зроблені мої перші кроки по рідній землі і перші свідомі вчинки. Там були перші друзі і цікаві сусіди, а ще повоєнний голодомор, про що маю чіткі дитячі спогади.

Навесні 1948 року моя бабуся Лазоркіна Анна Іванівна, мати мого тата, таємно похрестила мене у місцевій старенькій церкві. Я добре пам'ятаю той холодний ранок, ще голі гілки дерев та стару дерев'яну церкву. Іноді мені здається, що саме бабуся була моїм ангелом-охоронцем, оберігаючи мене, підтримуючи і не даючи впасти протягом усіх моїх життєвих шляхів.

З осені 1949 року і до літа 1956 року ми жили на Буковині у місті Чернівці, де я пішов у перший клас середньої школи № 1. Саме в Чернівцях завдяки усім відомій «радіоточці» у моїй свідомості закарбувалася інфор-

мація про те, що в Україні жав своїм густим басом актор Міхневич, якому найчастіше діставалися головні чоловічі ролі. Як кажуть, актор від Бога!

Улітку 1956 року батька перевели працювати в місто Станіслав на Галичині, в Раднаргосп. Там нас застала і хрущовська відлига, і українізація кінця 50-х, і там я продовжив своє навчання в Станіславській середній школі № 11. У 1958 році, після закінчення сьомого класу, я вступив до Коломийського технікуму механічної обробки деревини, де навчався на техніку-механіка, вивчаючи вищу математику, фізику, економіку, деталі машин і механізмів, креслення, іноземну мову тощо. Викладання здійснювалося українською мовою, тому мовного бар'єру не було: майже усі студенти відмінно володіли як російською, так і українською мовами. Ми займалися спортом, бігали доріжками стадіону, грали у баскетбол та в ручний м'яч. У секції занять з штангою я досяг третього розряду. У вільний час для нас було обов'язком відвідувати гурток хорового співу, де ми прекрасно виконували народні пісні, насам-

Віталій Лазоркін під час приведення слухачів Київського вищого інженерного радіотехнічного училища (КВІРТУ) до присяги 5 вересня 1964 року

мація про ті сталінські «круті» часи, про повоєнне зменшення роздрібних цін на хліб, печиво, цукерки. А на початку березня 1953 року диктор центрального радіо Юрій Левітан своїм знаменитим зичним голосом повідомив про крововилив у голові вождя усіх народів, чим посяв смутку, сльози і навіть паніку серед населення міста, а через три місяці він розповів, що Лаврентій Берія, вірний друг і соратник Сталіна, виявився англійським шпигуном.

У середній школі № 1 міста Чернівці я провчився п'ять років, мав багато друзів. Ми полюбилися грати у війну вулиця на вулицю, бігаючи серед кущів старого парку Шилера та по «окопах» під час газифікації будинків на вулиці Лесі Українки, кидаючи грудки землі у «ворога».

Ми любили з братом Володею і його друзями ходити на вистави до академічного музично-драматичного театру імені Ольги Кобилянської, де головним художником працював талановитий Данило Нарбут, батько Юрія Нарбута, однокласника мого старшого брата Володі. Мати Юрія пані Галина була акторкою цього ж театру і справжньою красунею. Найбільше мені подобалися вистави «Запорожці за Дунаєм» та «Наталка Полтавка», де нас вра-

перед, «Реве та стогне Дніпр широкий...». Я, володіючи тенором, іноді допомагав дівчатам витягувати партії сопрано. Суботніми вечорами в актовій залі головного корпусу технікуму під пильною увагою чергових класних керівників у нас проходили танці. «Чужаки» на них не допускалися. Танці дозволили нам, хлопцям, навчитися з повагою ставитися до наших колег — дівчат.

Творчий і дружний клімат всього колективу технікуму був створений завдяки нашому директору відставному полковнику Михайлу Жовтобородову і його заступнику з навчальної частини Сергію Коптюху. Досвідчені вчителі навчили нас знанням і практичним навичкам слюсаря-ремонтника, токаря, коваля, електрика, електрозварювальника, а у грудні 1963 року ми захистили дипломні роботи і нас випустили справжніми техніками-механіками у велике життя.

Своїх політичних переконань я набував у Коломиї, навчаючись у технікумі, де разом зі мною навчалися і сини воєнк Української повстанської армії, які багато розповідали нам такого, чого не можна було знайти у підручниках з історії, але це була правда нашого спільного дитячого життя.

(Продовження на 11-й стор.)

У час неоголошеної війни, в умовах якої перебуває нині наша Вітчизна, роль Українського війська у святій справі захисту та збереження Української державності — архіважлива! Тож як ніколи актуальною, на наш погляд, є книга полковника Віталія Лазоркіна, одного із засновників Збройних Сил України і Спілки офіцерів України, про історію творення Українського війська, бо, зрештою, і сьогодні наші національні Збройні Сили переживають болісний період становлення. Тому ми й вирішили запропонувати увазі читачів газетний варіант книги спогадів пана Віталія, якому висловлюємо щире вдячність за те, що в оцій напіввоєнній блокаді та окупації довіряв свою книгу саме «Кримській світлиці».

Водночас звертаємося до видавців та потенційних спонсорів з пропозицією підтримати видання книги одного з перших українських офіцерів — полковника Віталія Лазоркіна. Звертатися з пропозиціями можна на електронну адресу редакції — kr_svit@meta.ua, або автора — vlazorkin@ukr.net.

Редакція «КС»

Труїли нашу землю, Винищували мову...

А ми таки не вмерли, Ми сильні і живі!

І смертю смерть поправиш, Відроджуємось нині —

Глибокі в нас коріння У просторі століть!

Іван Пазин, народний поет Львівщини

ВСТУПНЕ СЛОВО АВТОРА

Шановний читачу!

Кожен новий рік все більше відділяє нас від буремних подій кінця 80-х — початку 90-х, змушує усвідомлювати незворотність перебігу подій нашої історії, розчиняючи в безмежності часу все незначне, особисте, залишаючи лише правду буття і ніби цим застерігаючи, що минуле не визнає слова «якби»: не можна у прожитому щось виправити, переробити, якими б вагомими не були для цього аргументи. Історія залишає лише те, що насправді було зроблено, а тому кожен день потрібно прожити чесно, в гармонії з природою, не порушуючи її об'єктивних законів. Мало хто сьогодні згадає і розуміє, що на зламі століть Радянський Союз, як імперія з її державно-монополістичним капіталізмом, був приречений на своє політичне зникнення саме через штучність свого економічного утворення, якого не сприйняла сама людська природа. На місці цієї штучної імперії виникли нові, більш природні та стійкі суспільно-економічні утворення, й Україна в ряду цих нових утворень, на жаль, ще дуже повільно і важко долає наслідки імперської державної монополії, обравши шлях свого розвитку через накопичення первісного капіталу з усім спектром його соціальних проблем, що ускладнило процеси розвитку України як держави. Негативні наслідки цього українці повною мірою відчувають протягом усіх років державної незалежності. Триумфальний поступ України, який ми проклали до цієї незалежності, загальмували самі керівники новоствореної держави своєю жадобою до багатства, влади та привілеїв. Скориставшись нашими здобутками у державотворенні, вони розставляли керівні кадри на свій розсуд: не на професійній основі, а за особистою відданістю, родинними зв'язками. На вищі військові керівні посади призначали осіб, не здатних провести науково обгрунтоване оборонне будівництво в Україні. Та, незважаючи на весь драматизм цього складного періоду, незважаючи на те, що сьогодні оборонна могутність Збройних Сил України впала до небезпечної межі, важливі події історії створення національних Збройних Сил у 1990-1992 роках назавжди залишаться яскравою сторінкою новітньої історії України, чим пишатимуться прийдешні покоління. Ми, пер-

шопрохідці, своїм життям надали приклад любові до Батьківщини, до Українського народу, а усі негаразди, що й досі існують, не є провинною тих національних героїв, хто відвернув в Україні громадянську війну і сприяв мирним перетворенням в українському суспільстві, створенню Україною власних Збройних Сил.

Ми, початківці відродження української національної армії, чесно виконали свою історичну місію: ставши на заваді втягуванню Збройних Сил СРСР у політичне протистояння в Україні, ми відвернули громадянську війну. Ми організували у мирний спосіб підпорядкування усіх військових формувань, що були дислоковані на території України, Верховній Раді України і перетворення їх у 1991-1992 роках на Збройні Сили України. І цей етап історії дався нелегко, проте цивілізовано, завдяки співпраці державних органів і патріотичних організацій. Про те, як все відбулося, про роль громадськості у цьому процесі і, насамперед, громадськості Львівщини, буде цікаво знати нашим нащадкам, бо це дійство є повчальним і неподільним з історією України, бо, на жаль, в офіційних історичних публікаціях процес створення Збройних Сил сором'язливо замовчується через відсутність у ньому прізвищ саме тих осіб, хто це замовчує.

Мета цієї оповіді — відродити історичну істину, спираючись на факти, документи, свідчення та розповіді ще живих учасників визвольних змагань кінця вісімдесятих — початку дев'яностих років, розставити причини невдач офіцерського руху в Україні і прорахунків у створенні Збройних Сил України. Це дозволить читачеві самому зробити правильні висновки, що ж сьогодні потрібно суспільству робити, щоб, врешті-решт, повною мірою у рідній сторонці запанував вільний Український народ. Читайте, пізнавайте, робіть висновки!

Слава Україні!!!

З повагою, полковник Віталій ЛАЗОРКІН, один із засновників Збройних Сил України і Спілки офіцерів України, народний депутат Львівської обласної ради Першого демократичного скликання

1949 рік. Вінницька область, село Скоморошки. Батько Ілля Васильович, мати Анастасія Михайлівна разом з дітьми Віталієм, Євгенією, Володимиром

Прихід Червоної Армії у 1939 році батьки моїх друзів по навчанню сприйняли дружньо. Але через людські страждання від репресій НКВС, примусове виселення до Сибіру, колективізацію й руйнацію усього способу життя на Буковині та на усій Галичині вони розцінювали прихід Червоної Армії на Галичину вже як окупацію. Проте хрущовські реформи 1956-1959 років суттєво змінювали економічну ситуацію на краще: селяни почали отримувати паспорти, збагатився ринок збуту їхньої продукції у містах, зросла їхня купівельна спроможність щодо промислових товарів. Люди почали отримувати задоволення від своєї праці, ставали заможнішими, життя налагоджувалося, образа загоювалася і забувалася, довіра до радянської влади серед молоді почала зростати. Та це тривало не так вже й довго, бо, починаючи з 1960 року, недолугі рішення партійного керівництва СРСР призвели до різкої зміни економічної політики КПРС. Навіть було введено податки на фруктоти дерева, утримання свійських тварин і птахів, що виклика-

інженер-лейтенант Лазоркін, випускник КВРТУ ІШО 1969 року

ло протести селян.

Протягом 1961-1962 років в СРСР у 1000 (!) разів було зменшено поголів'я великої рогатої худоби, з'явився дефіцит молока і м'яса, хліб почали пекти з додаванням гороху. Як наслідок такої безглуздої політики — новий спад життєвого рівня на селі та зростання невдоволення владою у більшості населення України. У деяких містах пройшли стихійні масові акції протесту, як, наприклад, широко відомі трагічні події у Новочеркаську, де війська з танків розстріляли мирну демонстрацію, бо влада була дуже налякана масовими виступами. Розпочалися репресії.

У Коломиї також відбулися мітинги протестів, були розклеєні листівки з критикою дій влади, яка продовжувала лютувати. Згодом виступи населення вшухли, невдоволення зникло в повсякденних турботах, а дебати перейшли на рівень кухонних

1965 рік, місто Львів. Вся наша родина

розмов. Усе це добре закарбувалося в моїй молодій пам'яті та у пам'яті моїх товаришів.

Київське вище інженерне радіотехнічне училище ППО я закінчив у 1969 році, отримав диплом військового інженера з радіоелектроніки, військове звання інженер-лейтенант і вищу військову освіту. Став фахівцем з управління військами й озброєнням.

Швидко промайнули 20 років бездоганної суворой військової служби, у тому числі сім років бойового чергування у військах Протиракетної і Протикосмічної оборони біля Мурманська та у Литві, біля містечка Скрунда.

Зважаючи на похилий вік мого батька, я перевівся ближче до Львова для подальшої служби, в управління 1-ї окремої радіотехнічної бригади 28-го корпусу ППО, яке було дислоковане в с. Липники Пустомитівського району Львівської області, на посаду головного енергетика бригади.

Мені дуже пощастило, бо на час мого призначення в управління 1-ї окремої радіотехнічної бригади 28-го корпусу ППО Генеральний штаб ЗС СРСР з метою підвищення бойової ефективності військ Протиповітряної оборони з літа 1977 року розпочав реформу у прикордонних військових округах.

ППО і авіація на території прикордонних округів передавалися у підпорядкування командувачам військ військових округів для використання їхніх розвідувальних і вогневих можливостей у фронтових операціях.

Тому у листопаді 1977 року командир 28-го окремого корпусу ППО генерал-лейтенант Абрамов Євген Васильович відрадив мене, як молодого і перспективного офіцера, в Управління військами ППО Прикарпатського військового округу для подальшої служби, де я протягом десяти років бездоганної служби набував досвіду управління військами на оперативності стратегічному рівні.

Об'єднання ППО і ВПС під єдиним командуванням стало надзвичайно вдальми

досвідом, і в подальшому, вже під час створення Збройних Сил України, я спирався на нього. Це було саме те, що потрібно було для організації оборони України, і саме цей досвід я застосував у своїй доповіді на першій в Україні науковій конференції в Харківській військовій радіотехнічній академії ППО, яка відбулась 21 квітня 1992 року.

Моя десятилітня служба в Управлінні військами Протиповітряної оборони Прикарпатського військового округу дала мені можливість отримати від моїх старших товаришів по службі неоціненні знання в оперативному мистецтві та в управлінні військами в оперативності стратегічній ланці Збройних Сил. Особливу вдячність маю висловити командувачу генерал-лейтенанту артилерії Рабчевському В. О., полковнику Гогелю Р. Ю., полковнику Прокоп'юку С. І.

Свою десятирічну службу в Управлінні ППО ПриКВО за рівнем отриманих знань та набутому досвіду я прирівнюю до подвійного навчання в академії Генерального штабу. Про це свідчить той факт, коли наш командувач генерал-лейтенант артилерії Рабчевський, перебуваючи на зборах командувачів військ ППО військових округів в Головному штабі Військ ППО Країни, що на річці Чорній біля Москви, викликав собі у допомогу для вирішення навчальних оперативних завдань заступника оперативного відділу полковника Володимира Кононова і мене.

Ми успішно виконали завдання, бо генерал Рабчевський отримав найвищу оцінку серед усіх командувачів військ ППО військових округів від Головнокомандувача військ ППО, двічі Героя Радянського Союзу, Головного маршала авіації Колдунова А. І., одного з найкращих асів-винищувачів Другої світової війни. А ми отримали подяку від нашого командувача генерала Рабчевського за проявлені високі знання з оперативності стратегічної підготовки.

(Продовження буде)

ПЕРОМ І СЛОВОМ

ДМИТРО ШТИКАЛО — ЖУРНАЛІСТ, ПУБЛІЦИСТ, ПОЕТ, ІДЕОЛОГ ОУН

У часі святкування Незалежності України завжди хочемо згадувати тих, хто виборював Незалежність — чи то зі зброєю в руках, чи то гострим пропагандистським словом, друкованим або переданим у радіоефір. Бо слово — також зброя, яка вельми небезпечна для ворога, «страшніша за кулю кулеметну».

Одним із таких вірних синів України став наш крайним Дмитро Штикало.

Він народився 7 листопада 1909 року у селі Львовичі Сокальського повіту. Навчався у сокальській гімназії і Львівському університеті.

В умовах польської окупації, не вагаючись, зробив свій життєвий та політичний вибір — став на безкомпромісний шлях боротьби за незалежність України, твердо вірячи в єдність її регіонів (і це, попри її окупацію більшовиками та Польщею), вступив до Організації українських націоналістів (ОУН).

Боровся словом і ділом.

Він увійшов у нашу історію як журналіст, автор ідеологічно-програмних статей у виданні «Студентський шлях», редактор тижневика «Наш клич», як голова Союзу українських студентських організацій під Польщею — саме так називали цю спільноту (1932-1933 роки), як член Крайової Екзекютиви (правління) ОУН. Це тільки ранній період його діяльності. За що б він не брався, то повсюдно проявляв ентузіазм, ініціативність, поміркованість та розсудливість. Можливо, вдавався до авантюризму, романтизму. Адже всі революції починаються з цього. Та основні риси його характеру — працелюбність і самовідданість на благо України.

Були тюрми, були арешти. Вперше його кидають за ґрати у 1932 році. Друге ув'язнення припадає на 1934-1936 роки у сумнозвісній Березі Картузькій. Тут Дмитро Штикало пише один з найкращих своїх творів — поему «Дума про Березу Картузьку», в якій яскраво змальовує ідейну та моральну стійкість своїх друзів та приятелів. Поему знали назубок майже всі українські політичні в'язні. У рукописах вона ширилась Західною Україною. А 1941 року твір вийшов друком окремим виданням у видавництві «Вісті», яке тоді діяло у Сокалі.

Ось фрагмент з неї:

...У таборі за дротами,
День за нічю,

ніч за днями,
Там все лютився над нами,
Скаженів — пинівся кат.
Бо хоч віком гнущий,

дертий,
Українець волів вмерти,
Як упасти перед катом

І в покорі прошептати:
«Ти — мій пані любий брат...»

В спеку, бурю,
в дощ і холод

Кидав нас на шлях у поле,
І над річку в болота.

І душив нас
чорний голод...

При тяжкій кераті, возі
По болотній дорозі, —
Там каралася жорстоко
Україна молода!

І над нашими спинами
Не таволга вже світила,
Лиш в'їдалась гнучко в тіло
Гнучка палка гумова.

Поему написано добротною літературною мовою, зі знанням законів поетичного мистецтва. Згодом, на жаль, автор рідко коли звертається до літературних жанрів (принаймні поетичних), наче зумисне вбивав у собі талант поета. Публіцистика стала для нього дієвішим засобом донести думку до читача.

У 1937 році Дмитро Штикало написав політичне есе «Над небом сяє хрест меча», яке здобуло велику популярність серед активу і рядових членів ОУН, прихильників українського підпілля, людей, небайдужих до долі України та її майбутнього. Автор небезпідставно стверджує, що християнство та націоналізм є найбільш небезпечними ворогами більшовизму.

Націоналізм він аж ніяк не ототожнює з шовінізмом, до чого не раз вдавалися поляки. Дмитро Штикало не випадково цитує митрополита Андрея Шептицького: «В одному лише

більшовики є щирі, коли висказують ненависть проти Бога, проти об'явленої релігії. З цілої їх праці і з усіх її намірів висказане одно виразно й щиро: ненависть до Бога і релігії. Комуністи є безбожниками та в їх програмі нема точки, де вони були б щирішими, як у тій одній: боротьба проти Бога... Де покажуться комуністи-більшовики, там зараз почнуть горіти церкви й кров невинна ллється обильними потоками». (Збережено особливості правопису). І для того, «хто помагає комуністам в їх роботі, навіть чисто політичний», хто допомагає комуністам «у переведенні їх планів т. зв. народного чи людового фронту з соціалістами і радикалами... хто помагає комуністам у якій-небудь їхній акції — той зраджує Церкву, зраджує свій нарід, зраджує справу убогих, терплячих і покривджених у цілому світі».

У цьому есе Дмитро Штикало полум'яно закликає: «Хрест і меч — символ Церкви і Нації! Хрест — що є мечем, меч — що є Хрестом! Хрест меча — ось гармонія і синтез християнства і націоналізму. По до-

розі до здійснення свого історичного післанництва Україна мусить виконати, між іншим, одне важке й далекосягале своїми наслідками завдання: знищити більшовизм. І нема найменшого сумніву, що це якраз і передусім — завдання України, а не чие інше».

Воїстину — пророчі слова!

У своїх публіцистичних дописах, ідеологічних статтях Дмитро Штикало доволі часто посилався на праці митрополита Андрея Шептицького, вважав його духовним натхненником, провідником, Батьком української нації. Тези митрополита навіть цитував після його смерті.

Під час Другої світової війни він отримав від ОУН завдання працювати на підпільній радіостанції «Самостійна Україна». Її завданням було передавати світові правду про українську національно-визвольну боротьбу проти німецьких та більшовицьких окупантів. Мовлення розпочалося у жовтні 1943 року на Сколівщині. Радіопередачі виходили в ефір три рази на день, тривали по 30 хвилин і велися українською, російською, англійською, французькою, інколи німецькою мовами. Отож докір деяким сучасним антипатикам ОУН-УПА: невже там були глупі люди, заблудлі, як ви стверджуєте, чи патріоти України, цвіт інтелігенції? Спростуйте це?!

З наближенням військ Червоної армії Дмитро Штикало змушений був емігрувати. Спочатку опинився у Франції, де став співредактором газети ОУН «Українець — Час» (1951 рік), яка виходила друком у Парижі. Тоді ж українська студентська громада в Іспанії організувала на Національному радіо країни українське мовлення, яке транслювало свої радіопередачі і на Україну. Редакцію очолив Дмитро Штикало.

Свою журналістську та ідеологічно-пропагандистську діяльність він продовжив у виданнях ОУН «Визвольний шлях» (Лондон), «Шлях перемоги», «Український самостійник» (Мюнхен). Його публіцистичні статті залишаються актуальними і тепер. Зокрема, це стосується такого чинника, як розбудова Незалежної України (передусім, духовна).

4 листопада 1963 року обірвалася нитка життя патріота України, її вірного сина Дмитра Штикала.

Пам'ятаймо, що його дала Україні наша Прибузька земля!

Тарас ЛЕХМАН,
журналіст

Львівська область

Оперативна група Управління військ ППО ПриКВО під час навчань. Перший ряд (зліва направо): підполковник Дащенко, полковник Прокоп'юк, підполковники Боровіков і Лазоркін, генерал-лейтенант Рабчевський, полковники Тараканов, Левченко, Ратієв; другий ряд: старший лейтенант Кондратьєв, підполковники Тягульський і Власенко, полковник Шовкопляс

ТАЄМНИЦІ СПЕЦСЛУЖБ: «З ІВАСЮКОМ РОЗПРАВИВСЯ КДБ...»

ЧЕРЕЗ 36 РОКІВ ПІСЛЯ ТРАГІЧНОЇ ЗАГИБЕЛІ ЗНАКОВОГО КОМПОЗИТОРА ОТРИМАНІ ДОКАЗИ, ЩО ЦЕ БУЛА СПЛАНОВАНА ОПЕРАЦІЯ СПІВРОБІТНИКІВ ДЕРЖБЕЗПЕКИ

Рано чи пізно все таємне стає явним. Стара, як світ, істина знайшла підтвердження в гучній справі про трагічну загибель навесні 1979 року у Львові відомого композитора Володимира Івасюка.

В офіційну версію самогубства не вірили ні рідні Володі, ні близькі друзі, колеги, музиканти. На їхню думку, у 30-річного, повного сил і енергії, перспективного артиста, чийми культовими піснями заслуховувався весь Радянський Союз, не було причин накладати на себе руки. Та й те, з якою поспішністю, про людське око, проводилося тоді слідство, скільки залишило білих плям і явних провалів, лише підігрівало ситуацію, посилюючи наполегливі чутки про інсценоване під суїцид умисне вбивство у причетність до нього співробітників всемогутнього на той час КДБ — Комітету державної безпеки.

Щоб якось знизити градус підозрливості і недовіри суспільства, запускали найнеймовірніші пояснення того, що трапилося, — природно, з прив'язкою тільки до самогубства. Від нібито депресивного, пригніченого стану Івасюка, перепадів настрою, особливостей легко вразливого характеру, творчих і душевних переживань, нещасної любові до красивої російської дівчини Тетяни Жукової, проти якої виступали батьки Володі, і аж до фінансових проблем, пов'язаних з великими гонорарами...

До теми загадкової смерті не раз зверталися журналісти, громадські діячі, політики, чекісти. Були опубліковані сотні статей, записані десятки радіо- і телепрограм, зняті докумен-

Володимир Івасюк

тально-публіцистичні фільми про Івасюка. На прохання рідних композитора, Генпрокуратура поверталася до кримінальної справи, призначаючи додаткові розслідування, але з незрозумілих мотивів припиняла його.

Це аж ніяк не сприяло пошуку і встановленню обставин трагедії.

Але все стає на свої місця. Відновлене минуло року слідство прийшло до того, про що правоохоронні органи раніше і чути не хотіли, — композитора вбили, а злочин лежить на совісті співробітників держбезпеки. Про це «Сьогодні» ексклюзивно розповіли експертний заступник генерального прокурора Микола Голомша і нині чинний прокурор Львівської області Роман Федик.

неадекватності прижиттєвого стану здоров'я Івасюка (якому приписували, зокрема, розлади психіки, нервіноваженість), а також по смертного обстеження — медикаментозних призначень і рецептури лікування.

— Тобто йому виписували препарати, що не відповідають тому, про що йшлося в діагнозі, — продовжує Голомша. — Ця розбіжність уже сама собою насторожувала. Далі. При вивченні протоколу місця події і відтворенні обставин виявилось, що на вузлі та одязі Івасюка не було слідів кори дерева, на якому його знайшли повішеним. Сам він без чеської допомоги ніяк не міг піднятися, затягнути петлю і повіситися. Ще один важливий момент — странгуляційна борозна, іншими словами — слід від мотузки, на якій тіло знайшли повішеним. Борозна ця була не такої форми, як у самовбивць, з чого випливав висновок про те, що Івасюка могли повісити вже мертвим. Між 24 квітня, коли він пропав, і 18 травня, коли його виявили в лісі, пройшло більше трьох тижнів. За цей час в силу низки об'єктивних факторів і впливу природного середовища повинно було статися відчленування голови покійного, але його не сталося, що такоку викликало підозру. Експерти констатували у Івасюка зламані пальці на руках — це свідчило про тортури, яким його піддавали перед смертю. Ну і ще одна обставина, про яку зараз вже можна сказати: ми отримали документальне підтвердження того, що Івасюк перебував під контролем і КДБ, і тодішніх компартійних органів. З розсекречених архівів СБУ було витягнуто листування першого секретаря обкому КПУ в ЦК Компартії України, що Івасюк — буржуазний націоналіст, шоним системно опікується КДБ. Це — ексклюзивна інформація, про яку ми ще нікому з журналістів не повідомляли...

З цього листування також випливало, що вже після смерті Володимира його родичам забороняли ходити на цвинтар, приносити на могилу квіти, про що, до речі, не раз говорили близькі композитора...

— Сестри Івасюка зізнавалися, що за ними демонстра-

тивно стежили, слухали телефонні розмови, і метою цих дій було залякати, посіяти страх, спеціально дати зрозуміти, що їхнє життя також перебуває під загрозою, якщо спробують вийти з-під контролю і порушити продиктовану співробітниками держбезпеки лінію поведінки, — зазначає Микола Ярославич.

Але варто було йому про все це доповісти тодішньому генпрокурору Олександрові Медведьку, як той розпорядився передати кураторство над слідством щодо Івасюка іншому заступнику генерального. Голомша не стверджує, що це було зроблено свідомо, щоб згорнути хід розслідування, поховавши заодно зновунапрацьовані матеріали. Але й певний скептицизм щодо справи з боку керівництва ГПУ не заперечує.

— У результаті справу поклали під суцільно, і вона там надовго зависла, — продовжує Голомша. — Намагався якось змінити ситуацію, приходив то до одного колеги, то до іншого. І відчував роздратування від своєї ініціативи. Не раз чув: «Вас ця справа цікавить? А нас — ні». І все.

Як, незважаючи на протидію, вдалося зберегти матеріали кримінальної справи, не дати їм після стількох років канути в небуття? Голомша відповідає просто: знайшлися патріотично налаштовані, чесні люди, які зуміли, ризикуючи власним життям і кар'єрою, зберегти те, що було можна і не можна.

— Вони вірили, що колись настане інший час, і не дали пропасти важливим матеріалам, що спростовують офіційну версію самогубства, — продовжує співрозмовник. — Вони розуміли, що яскрава, неординарна особистість Івасюка, його талант, бунтарський характер здатні завоювати симпатії в серцях дуже багатьох українців. І що саме за це спецслужби вирішили його приборкати, інсценувавши смерть як самогубство. Але народ не обдуриш. Він завжди відчуває, де намагаються обрехати, заховати правду, видати бажане за дійсне. Сьогодні можна чітко стверджувати: Івасюка вбили за його творчість. Це була ретельно спланована спецоперація КДБ.

І ще один важливий висновок: через багато років сценарій, «відкатаний» на Івасюкові (і тривалий час спростовуваний офіційно), повторився у справі журналіста Георгія Гонгадзе.

— Обоє викрадали, потім насильно утримували, піддавали тортурам, потім з'являлися нібито свідки, які бачили зниклих то в одному, то в іншому місці, досить точно описували їх, не виключено, в обох випадках мав місце експес виконавців, — ділиться Голомша. — Ці паралелі наштовхують на думку, що справу Георгія, образно кажучи, списали зі справи Івасюка і так само намагалися замести сліди. З тією лише різницею, що з Гонгадзе не робили самогубця...

ПРОКУРОР: НЕПРАВДУ ВИЯВИВ ДЕТЕКТОР БРЕХНІ

Після того, як справа Івасюка пішла на чергове коло, вона потрапила до Військової прокуратури Західного регіону. «Сьогодні» хотіла дізнатися подробиці і направила туди запит. Однак отримала відписку. А нещодавно нам стало відомо, що матеріали знову повернулися в прокуратуру Львівської області. Невже знову чинять перешкоди?

— Я б не був таким категоричним — воно, дійсно, пе-

Р. Федик

ребує в нашому провадженні, однак зараз у нього призначена повторна комплексна експертиза, яка містить судово-медичну, криміналістичну та низку інших, необхідних для встановлення істини, — відповідає «Сьогодні» прокурор Львівщини Роман Федик. — Зазвичай такого роду експертизи тривають від місяця і більше. Враховуючи резонансність справи Івасюка, будемо наполягати, щоб ця пройшла в більш стислі терміни. Тут чимало залежить від експертів.

— Не так давно ви публічно заявили про причетність до

загибелі Івасюка співробітників КДБ. Про те саме коротко повідомив ваш підлеглий — старший прокурор Роман Баян. Після цього виникла довга пауза, і більше заяв не звучало. Давайте з'ясуємо для розуміння деякі моменти. Чи встановлені особи цих співробітників, чи живі вони, скільки їх, чи зізналися в скоєному злочині?

— Особистості встановлені, співробітники живі, їх поки двоє, в ході слідства обидва були допитані.

— І дали свідчення?

— Вони — ні. Але перевірка на поліграфі (детекторі брехні) показала, що їм відомо, що і як сталося з Івасюком. І при цьому говорять неправду. Винні чи ні, сподіваюся, встановить суд.

— Це колишні офіцери КДБ?

— Так.

— Вони служили потім в СБУ?

— Не можу точно сказати. Вже давно на пенсії.

— Тобто версія про насильницьку загибель Івасюка...

— ...Підтверджується.

— Що ще можете повідомити принципово нового?

— Що це була чисто політична розправа радянської влади та її карального органу — КДБ над одним з найбільш гідних представників українських патріотичних сил. Це була спецоперація. Її проведення займався під-

розділ, аналогічний тому, який у сучасній СБУ відповідає за боротьбу з сепаратизмом. Співробітники КДБ зробили Івасюка підконтрольним — через близьких йому людей (не родичів, а саме з його оточення), через лікарсь-
кий препарат. Композитора хотіли представити в очах громадськості психічно хворим, схильним до суїцидальних проявів. Він таким не був. Але таким його намагалися зробити, щоб приборкати. Для того й організували операцію, щоб інші повірили. З матеріалів справи вбачається, що Івасюку навмисно вводили препарати, які мають депресивний вплив. Ймовірно, це робили через підконтрольних КДБ людей. Є запитання до Тетяни Жукової. Комітет держбезпеки прагнув тримати під ковпаком всіх і вся. І творчу інтелігенцію теж...

— Після загибелі пройшло 36 років. Експертиза може щось дати?

— Поки експерти питання про неї не ставлять.

— Справу не відправлять в

архів або на нове розслідування?

— Не думаю, що таке можливо. Часи нині не ті, що раніше. Справу давно потрібно було закінчити, встановити істину, прийняти законне рішення. Сподіваюся, так і буде.

Тієї ж думки і Микола Голомша:

— Не може пам'ять про таку видатну людину стільки років бути підвішеною, і суспільство, яке називає себе демократичним, має знати всю правду, якою б гіркою вона не була, — каже він.

З ДОСЬЕ

Івасюк Володимир Михайлович. Видатний український поет, музикант, композитор. Народився 4 березня 1949 року в Чернівецькій області. Автор понад 100 пісень (у тому числі знаменитих «Червоної рут», «Водограю»), 53 інструментальних творів, музики до кількох спектаклів. Був професійним медиком та скрипальним, грав на фортепіано, віолончелі, гітарі. Виступав в ансамблі «Смерічка» з Назарієм Яремчуком, Василем Зінкевичем, іншими виконавцями. Пісні Івасюка входили до репертуару Софії Ротару. Лауреат багатьох конкурсів і премій.

Зник 24 квітня 1979 року — після телефонного дзвінка вийшов з дому і не повернувся. Тіло знайшли тільки 18 травня, повішеним у Брюховицькому лісі під Львовом. Офіційна версія — самогубство. Кримінальну справу було проведено швидко і закрито у зв'язку зі смертю потерпілого. У 2009 році Генеральна прокуратура України відновила слідство. У 2012-му воно було припинено, а ще через два роки знову відкрито і триває досі. Івасюк посмертно удостоєний звання Героя України.

СМЕРТЬ: ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СУМНІВІВ

Олександр Нездоля, генерал-майор держбезпеки, в кінці 1970-х років — співробітник Львівського обласного управління КДБ УРСР:

— Ім'я Володимира Івасюка і після смерті декому не давало спокою. Вже після похорону його могилу на Личаківському цвинтарі кілька разів руйнували невідомі, розкидали квіти, підпалювали вінки, загострюючи і без того непросту суспільно-політичну ситуацію у Львові. (Закінчення на 13-й стор.)

М. Голомша

Похорон у Львові вилився в мовчану акцію протесту

Через кілька днів після мого призначення керівником підрозділу з боротьби із ідеологічними диверсіями начальник управління генерал Чепак доручив створити групу оперативників, щоб викрити і затримати вандалів. Ми з колегами провели в засідках п'ять ночей, намагаючись вистежити їх. Керівництво дозволило при необхідності застосувати навіть табельну зброю — у кожного був пістолет Макарова. Мабуть, хтось із охорони кладовища попередив негідників, і більше ті не з'явилися. Цей епізод я навів в одній зі своїх книг. І тоді, і зараз сумніваюся, що в смерті Івасюка винні співробітники Комітету. Хоча могло бути всяке. Якщо ж версія про вбивство підтвердиться, має відбутися суд, який покарає винних. У таких злочинів немає терміну давності. Івасюк був далеким від політики і національно-демократичного руху. Він не проходив ні за якими літерними справами, ні за якими оперативними розробками. Його прізвище не значилося в агентурних матеріалах. Він не був завербований КДБ — я б про це точно знав. Він був людиною мистецтва. Ми дуже любили і продовжуємо любити його пісні.

Юрій Богущкий, віце-президент Національної академії мистецтв України, в 1970-1980-х роках — відповідальний працівник ЦК комсомолу України:
— З Володимиром Івасюком я познайомився в Хмельницькому, де проходив конкурс комсомольської пісні, — він входив до складу журі. Знайомство було швидкоплинним — там усі багато спілкувалися один з одним. На мене він справив враження яскравою творчою особистістю. Як у будь-кого, у нього були успіхи й розчарування. Були й заздрисники. Ви, мабуть, пам'ятаєте, наскільки

Пам'ять у камені. Тут він навчався...

поставилися до розслідування сумлінно. Там працювали професійні люди. Але якщо це — вбивство, треба шукати, кому воно було вигідним. Представляв Івасюк загрозу тодішній владі? Не думаю. Він був абсолютно аполітичний. І жодної політики в його діяльності не було. Звучали думки про негативну роль і вплив на Івасюка його дівчини Тетяни Жукової. У їхніх стосунках не все було просто. Але після нашого з нею спілкування в мене склалося враження, що вона і понині зберегла до Володимира світлі почуття. Може бути, Жукова блискуча актриса. Але вона викликала симпатію, повагу і довіру. Мені невідомо, чи був Івасюк завербований (про це нещодавно заявив колишній співробітник КДБ-СБУ Михайло Крижанівський), навщо і кому це було потрібно. Адже він не був функціонером. Він писав пісні. Жодних підтверджень тому, що це було навмисне вбивство, я не знайшов. Деякі питання залишилися. Але доказів у моєму розпорядженні немає.

ІСТОРІЯ: БУВ СХОЖИЙ ПОЧЕРК
За аналогічним сценарієм розвивалася й інша, вже напівзабута кримінальна історія.

У березні 1997 року був знайдений повішеним талановитий луганський поет і власкор «Київських Відомостей» Петро Шевченко. Він приїхав до столиці вранці і повинен був з'явитися в редакції. Однак співробітнику, який зустрічав його на вокзалі, сказав, що пізніше, і зник на весь день. А пізно ввечері бездиханне тіло журналіста без видимих ознак насильницької смерті виявили в покинутій будівлі котельні неподалік від «Турецького містечка» й аеропорту «Жуляни».

Напередодні трагедії Шевченко опублікував серію викривальних матеріалів. В офіційну версію самогубства сім'я, друзі, колеги не вірять і сьогодні. Слідство не відпрацювало версію про доведення до суїциду і вбивства.

На місці події виявили особисті речі загиблого, в тому числі аркуш паперу, на якому слабо закарбувалися ледь помітні рядки, швидше за все, з передсмертної записки. Її зміст залишився засекреченим. За чутками, журналіст звинувачував спецслужби в переслідуванні. СБУ причетність до пригоди спростувала...

ukr.segodnya.ua

СЕНЦОВ І КОЛЬЧЕНКО ВИСТУПИЛИ З ОСТАННІМ СЛОВОМ. ВИРОК ОГОЛОСЯТЬ 25 СЕРПНЯ

У Ростові в Північнокавказькому окружному військовому суді на процесі українського режисера Олега Сенцова та активіста Олександра Кольченка підсудні виступили з останнім словом. Вирок оголосять 25 серпня. Трансляцію із зали суду здійснювали сайт «Медіазона» і Радіо «Свобода».

«Суд окупантів не може бути справедливим за визначенням. Нічого особистого, ваша честь. Понтій Пілат, коли посидів на Місяці, коли його пробачили, він пішов місячною доріжкою з Га-Ноцри і сказав йому, що «знаєш, головний гріх на землі — це боягузтво». Це написав великий письменник Михайло Булгаков, і я з ним згоден», — сказав Сенцов.

Його товариш у нещасті Кольченко у своєму останньому слові заявив, що згоден з аргументами адвокатів, вважає їх обґрунтованими і справедливими, а у суду «нічого просити не буде». Перед цим він висміяв формулювання слідства та обвинувачення — «дестабілізація», «вплив на органи влади»: «Це те ж саме, що сказати, що використання контрацептивів — дія, спрямована на підірвати демографічну обстановку в країні»...

Обидва обвинувачених висловили свою повагу Геннадію Афанасьєву, який знайшов у собі мужність відмовитися від «вбитих» у нього свідчень. «Я був вражений цим сильним його вчинком», — сказав про Афанасьєва Кольченко. У свою чергу Сенцов заявив: «Я дуже радий, що Гена Афанасьєв зміг переступити через себе і зробив дуже мужній вчинок не тому, що буде якийсь скандал або нас виправдають. Ні, цього не буде. Я радий, що він житиме і розумітиме, що не злякався».

Нагадаємо, кінорежисер Сенцов і активіст Кольченко звинувачуються у тероризмі. За версією російського слідства, навесні 2014 року Сенцов нібито організував у Криму підпільну групу, пов'язану з українським «Правим

сектором». Кольченко звинувачується в участі у цьому «терористичному співтоваристві». Українці всі звинувачення відкидають. Тим часом, прокурор у своїй промові в суді запросив для Олега Сенцова 23 роки суворого режиму. Іншого фігуранта справи — Олександра Кольченка — пропонують засудити до 12 років ув'язнення.

* * *

У ході дебатів у Північнокавказькому окружному військовому суді на процесі українського режисера Олега Сенцова й активіста Олександра Кольченка адвокат Дмитро Дінзе детально розповів про катування свідка Афанасьєва.

«Я зобов'язаний суду повідомити, а право суду брати це до уваги чи ні, що адвокатом Попковим було проведено опитування Геннадія Афанасьєва, в якому той детально розповів, як саме на нього тиснули і як його змушували обмовляти Сенцова», — сказав Дінзе.

Далі адвокат оприлюднив детальну розповідь Афанасьєва. «Катували і били мене ті самі співробітники, які й затримували, я добре запам'ятав їхні обличчя», — написав своєму адвокатові Афанасьєв.

За його твердженням, слідчі самі вигадували його свідчення, «перекручуючи» реальні події до невпізнання: «Я був повністю пригнічений і підкорявся всім вимогам співробітників ФСБ». Афанасьєв також заявив, що з грудня 2014 року, коли він був засуджений на сім років колонії, і аж до 3 серпня його жодного разу не відвідували адвокати, тому він не міг оскаржити свій вирок.

Від надання свідчень у ростовському суді, стверджує Афанасьєв, його змушували відмовитися, посилаючись на 51 статтю Конституції, — інакше погрожували тим, що «з матір'ю може шось статися». Після відмови від раніше наданих свідчень у суді Афанасьєву в СІЗО обіцяли, що з ним «покінчать», і що «єдиний вихід» для нього —

це заявити, що на нього тиснули адвокати Сенцова, повідомив суду Дінзе. Пізніше Афанасьєва знову викликав оперативник. «Я з ним не розмовляв і читав про себе молитву», — розповідав Попков засуджений. Після цього його кілька разів ударили. Оприлюднивши ці свідчення, адвокат Дінзе назвав висунуті Сенцову обвинувачення «правовим блюзнірством» і закликав виправдати його підзахисного за всіма статтями.

* * *

Віру Савченко, сестру української льотчиці Надії Савченко, яку в Росії звинувачують у вбивстві журналістів на Донбасі, видалили з будівлі суду, де проходило засідання у справі українського режисера Олега Сенцова й активіста Олександра Кольченка.

Як повідомляє кореспондент «Крим.Реаліі», після перерви Віра Савченко, яка приїхала з Києва на засідання у вишиванці, щоб підтримати хлопців, спробувала пройти в зал суду, куди її не пустили в першій половині дня, пояснивши це невеликою кількістю місць.

Коли ж сестра Савченко у відчинені двері побачила підсудних Сенцова і Кольченка, вона помахала їм рукою і вигукнула: «Тримайтеся, про вас вся Україна говорить! Слава Україні!». У відповідь українці із зали суду крикнули: «Героям слава!».

* * *

Перед початком судового процесу у справі українського кінорежисера Олега Сенцова рада Європейської кіноакадемії

демії направила 18 серпня лист до російської влади з проханням негайно звільнити підсудного. Про це повідомляє Deutsche Welle.

Лист, опублікований на сайті організації, адресований президенту Росії Володимиру Путіну, голові Держдуми Сергію Нарішкіну, директору ФСБ Олександру Бортникову, міністру внутрішніх справ РФ Володимиру Колокольцеву і генеральному прокурору Юрію Чайці.

Європейські кінографісти, зокрема, висловили здивування, чому Сенцова продовжують судити за тероризм, у той час, як основний свідок звинувачення відмовився від своїх свідчень, даних, за його словами, «під тиском і погрозами».

У своєму зверненні рада Європейської кіноакадемії закликала забезпечити безпеку Олега Сенцова, зняти звинувачення через недостатність доказів, звільнити затриманого негайно і беззастережно, забезпечити повну реабілітацію затриманого, а також «забезпечити повне, оперативне та неупереджене розслідування необґрунтованого затримання Сенцова співробітниками ФСБ і його заяв з приводу тортур, щоб передати відповідальних у руки правосуддя».

Лист серед інших підписали такі всесвітньо відомі кінорежисери, як Анджей Вайда, Вім Вендерс, Кшиштоф Зануссі, Акі Каурісмякі, Майк Лі, актор Даніель Ольбріхський. До звернення приєдналися члени Польської кіноакадемії. (УНІАН)

СЬОГОДНІ ВИЗНАЧАТЬ, ЧИ ПЕРЕНОСИТИ СУД НАД САВЧЕНКО В МОСКВУ

Ростовський обласний суд 21 серпня має вирішити, де саме судитимуть Надію Савченко. Про це повідомив один з її адвокатів Ілля Новиков.

«Слухання Ростовського облсуду про зміну підсудності у справі Савченко призначене на 10.00 21.08.2015», — написав він у своєму Twitter. Захист українки наполягає на тому, аби судовий процес над нею відбувся у Москві. У середині липня справу Савченко направили в Донецький міський суд Ростовської області. 25 липня українку доставили у слідчий ізолятор міста Новочеркаськ.

Раніше її адвокат Марк Фейгін розповів Українській службі ВВС, що, на його думку, Надії Савченко призначать максимальне покарання — 25 років в'язниці. «Ми готуємо Надію до того, що вирок буде обвинувальним, на 25 років. Він жодним чином не буде пов'язаний з тим, що відбуватиметься на суді. На суді ми цілковито доведемо її невинуватість», — сказав Марк Фейгін.

РОСІЯ ВІДСТАЛА ВІД УКРАЇНИ У РЕЙТИНГУ ВІЛЬНИХ КРАЇН СВІТУ НА 37 ПОЗИЦІЙ

У списку найбільш вільних країн світу Україна посіла 74 місце, Росія — 111. Про це свідчать дані дослідження Інституту Катона (США), передала «Ехо Москви».

Індекс включає в себе 76 показників особистих, громадянських і економічних свобод, що відображають десять сфер людської діяльності: верховенство права, безпеку, свободу пересування, свободу релігійної діяльності, свободу асоціацій, свободу вираження, розміри держави, якість правової системи

та захист прав власності, доступ до надійних грошей, свободу міжнародної торгівлі, регулювання бізнесу, праці і кредиту.

Найвільнішою країною світу є Гонконг (9,04), на другому місці — Швейцарія, на третьому — Фінляндія. Великобританія опинилася на 9 місці, Німеччина — на 12-му, США (8,26) — на 20-му. Найвільнішою посткомуністичною країною є Чеська Республіка (8,25; 21 місце), вільною пострадянською країною — Естонія (8,23; 22 міс-

це). Литва і Латвія посідають близькі 26 і 29 місця. Грузія перебуває на 48-му, Вірменія — на 53-му, Молдова — на 64-му, Україна — на 74-му, Казахстан — на 96 місці. Росія розташувалася на 111 місці.

Раніше УНІАН повідомляв, що Сирію визнали найнебезпечнішою державою у світі, Росія «відстала» від неї на 10 позицій.

СВОБОДА НЕ ДОВІРЯТИ І... МОВЧАТИ

Тільки кожен шостий росіянин упевнений, що державні управління, як правило, гово-

рять всю правду щодо стану справ в економічній та соціальній сфері Росії. Про це свідчать дані опитування «Левада-центр».

Третина населення вважає, що чиновники «іноді кажуть правду, інколи приховують правду, брешуть». Більша частина опитаних (41%) вважає, що повна та адекватна інформація щодо стану справ у країні швидше недоступна населенню. Респонденти скептично ставляться до даних держстатистики: 23% — скоріше вірять, 41% — частково довіряють, частково ні, 32% — швидше не довіряють її результатам.

ЯК ПРИЙДЕ СПАС – КОМУ УРВЕТЬСЯ БАС?

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

За Євангелієм, Ісус Христос разом зі своїми учнями Петром, Яковом та братом його Іоанном піднявся на вершину гори Фавор і почав молитися. Під час молитви його лице просіяло, ніби сонце, а одяг зробився білим і блискучим, як світло. У блаженному саяві Він здійнявся на небеса й почув його учні голос Всевишнього, який сповістив, що Ісус є намісником Бога на землі. Саме це і переконало їх у надприродній місії Христа. Звідси й назва свята — Преображення Господнє. Це свято церква також називає другим Богоявленням. Церква вчить, що Св'ятім Преображенням Спаситель дозволив людям на власні очі побачити преображення, яке очікує людину в Царстві Божому. Христос готував учнів до Своєї смерті, вони повинні були побачити Його у славі, щоб не похитнутися у вірі під час випробувань.

А в народі Преображення Господнє називають Великим або Яблучним Спасом, а ще — святом урожаю. Цього дня кожен селянин вважав за святу обов'язок віднести до церкви на посьвату овочі, фрукти, гриби, мед у стільниках, хліб та інші щедри дарунки природи. Освячення у цей день різних плодів символізувало розквіт і плодючість усього створеного у безкінечному царстві життя. Після освячення

плодів у церкві господар з освяченою свічкою обходив пасіку й запрошував родину до столу. Спочатку їли яблука та мед, запиваючи виноградним або яблучним вином, «щоб садовина родила», а потім переходили до інших страв.

За народними традиціями після Яблучного Спасу селяни починали готуватися до справжньої осені. Вважалося, що ночі після 19 серпня стають набагато холоднішими. А ще говорили: «Прийшов Спас — пішло літо від нас», «Як прийде Спас, то комарам урветься бас, а як прийде Пречиста — забере їх нечиста».

Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент освятив дари щедри кримської землі

У ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ НАМ ТРЕБА ПОКАЗАТИ, ЩО УКРАЇНЦІ ЄДИНІ ТА ХОЧУТЬ МИРУ

У День Незалежності України, 24 серпня, нам потрібно показати, що українці єдині та хочуть миру. Таку думку висловив голова сектора опіки воїнів-інтернаціоналістів та учасників бойових дій при Військовому відділі Української православної церкви ієрей В'ячеслав Яковенко, повідомляє Центр інформації УПЦ МП.

«Наш народ має бути єдиний, якщо ми хочемо миру і благополуччя, — ось що

треба показати всім тим, хто проти або не розуміє і засуджує нас. Ми повинні любити одне одного — саме цю заповідь Господь виділив з інших. Якщо в наших серцях буде любов, у них житиме Бог, а значить — повернеться мир», — зазначає отець В'ячеслав.

Священик нагадує, що наша країна споконвіку перебувала під особливим покровом Пресвятої Богородиці. На його думку, символічно, що День Неза-

лежності України припадає на Успенський піст.

«Вважаю доречним і обов'язковим віддати данину пам'яті загиблим, але це повинно робитися за покликом серця, а не для піару певних політичних сил на майбутніх виборах. Взагалі хочеться, щоб від викування гасел і звинувачень, які зазвичай робляться без визнання своїх помилок, ми перейшли до справ, спрямованих на встановлення миру та покращення життя громадян країни», — підкреслює священнослужитель.

УНІАН

РЕЧНИК УПЦ КП ПРО ЗНИЩЕННЯ ЇЖІ В РОСІЇ: ЦЕ — САТАНИНСЬКИЙ БУНТ

Знищення у Росії так званих санкційних продуктів є нічим іншим як проявом богоборчої, сатанинської гордині. Таку думку висловив речник УПЦ КП архієпископ Євстратій (Зоря) у своєму блозі на «Українській правді».

«На перших же сторінках Біблії говориться про те, що Бог створив усю їжу, яка насичує людину і відновлює її сили. Ця дія Бога є виразом Його любові до нас — всього людства і кожної окремої людини... Говорячи про насичення голодного як першу справу

любви, Бог Сам проявляє свою любов до людини, наповнюючи світ безліччю того, що втамовує голод», — наголосив він.

Тож, виходячи з богословського розуміння їжі як матеріалізованої любові Божої, свідоме і демонстративне її знищення є знищенням «любви Божої, яка стала істинною» і стоїть в одному ряду з публічним богохульством і наругою над святинями, вважає архієпископ.

«Руйнування храмів, спалення ікон, плондрування святинь часто пояснювалося «боротьбою проти зловживань у Церкві» — так чинили й еретики-іконоборці у Візантії, і більшовики в ХХ столітті. Але якими б не були ці зловживання — плондрування святинь було актом, насправді спрямованим не проти зловживань, а проти Бога, сатанинським бунтом гордині перед Ним. Думаю, що так і тут: чим би зовнішнім не намагалися пояснити знищення їжі, продуктів — внутрішній мотив цього нечесного повеління походить від сатанинської гордині, що повстає проти любові Божої», — зазначив речник УПЦ КП.

Нагадаємо, у Росії 6 серпня набув чинності указ про знищення санкційної продукції не лише на кордоні, а й по всій країні. Протягом першого дня дії документа було знищено понад 250 тонн харчів.

Загалом практично за тиждень у РФ знищили 880 тонн рослинної харчової продукції та продукції тваринного походження з ЄС.

АПОСТОЛІ МАТІЙ

День вшанування у церквах східного (візантійського) обряду — 22 серпня. Святий Матій походив з юдейського роду, з Вифлеему. Коли Ісус Христос розпочинав навчати людей, сповнювати свою місію, Матій став учнем Сина Божого, і як один із сідмдесяти апостолів він був свідком земного життя Спасителя, сумлінним слухачем Його повчань, очевидцем чудес. Після Христового Вознесіння Матія обрали апостолом на місце Юди, який продав Ісуса за срібняки, про що дізнаємося з Діянь Апостолів.

На П'ятидесятницю (Зішестя Святого Духа) Апостол Матій без вагань вирішив ширити поміж людей Христову науку. Він проповідував у Юдеї, а опісля, мабуть, в Антіохії Сирійській і в Етопії. Припускають, що в країні Колхис, на схід від Чорного моря, Святий Апостол Матій загинув мученицькою смертю. Деякі дослідники церковної історії дотримуються думки, що його закамували в Єрусалимі, за наказом архиерея Ананії.

У Римі, в церкві Святої Марії Великої, перебуває надгробок цього Апостола — Христового учня. Тут покояться його мощі.

КОРЧМИНСЬКА БОГОРОДИЦЯ

За два кілометри від села Стаївка Сокальського району, у напрямку українсько-польського кордону, є святе місце — Корчмин. Багато століть тому там з'явилася Божа Мати...

1360 року татарами було спалене українське село Нова Гребля. Згоріли не тільки помешкання місцевих жителів, а й церква. Вціліла лишень корчма. Все ж люди відбудували село і стали його називати Корчмин.

У 1382 році через село Корчмин перевозили ікону Божої Матері у золотих шатах, яку за переказами намалював Святий апостол і євангеліст Лука. (Ймовірно — один з найдавніших списків його ікони).

Побутує переказ: біля спаленої церкви підвода з іконою зупинилася і не могла зрушити з місця. Скільки пар коней (чи то волів) не запрягали, як тільки не намагалися штовхати

підводу, а результату — «пшик». Якось невидима рука тримала її. Тоді місцеві мешканці вирішили зняти копію з ікони. Відразу знайшли маляра. Той справно виконав роботу й підвода з іконою рушили далі. Згодом на цьому місці побудували церкву. (До речі, такі перекази щодо побудови нових церков, капличок, вибору місця для них зустрічаємо доволі часто).

У новому храмі найперше помістили на вівтарі Богородчанську ікону-копію. І сталося диво: ікона просльозилася, а свічки самі запалилися. Біля неї почали оздоровлюватися люди. Особливо багато таких зцілень сталося 1936 року.

У 30-40-х роках ХХ століття біля ікони час від часу знову само запалювалося світло. Тож парафіяни намарно дошкуляли то священникові, то паламареві, що ті, залишаючи церкву,

не загасили свічок. Збереглося свідчення з 1940 року. У селі помирав чоловік, який мав 105 років. Хлопчиною він служив пастухом-наймитом і бачив на лузі неподалік Корчмина появу Пресвятої Богородиці. Спочатку боявся зізнатися у цьому комусь. Це вже згодом розповідав односельцям про побачене.

Під час операції «Вісла» українське село Корчмин відійшло до Польщі. Однак чудотворна ікона Божої Матері і тепер зберігається у цьому селі.

Бережімо своє!
Тарас ЛЕХМАН,
журналіст

ДІТИ МОЖУТЬ ЗРОБИТИ ДЛЯ МИРУ БІЛЬШЕ, НІЖ ДИПЛОМАТИ!

Транскордонний дитячий веломарафон «Діти за мир і євроінтеграцію України» (Україна — Польща) успішно стартував 7 серпня і вже з 9-го проходив шляхами сусідньої Польщі. Проводжали дітей з Соснівки, що на Львівщині, а дорогою зустрічали — рідні та друзі, які підтримують ідею унікальної велоакції.

Ця ідея має кілька складових: оздоровлення дітей, налагодження контактів, представлення України як держави, що сповідує мир і духовність. Але в Україні зараз війна, яка не потрібна простим людям ні заходу, ні сходу... Керівник веломарафону — президент БФ «Еко-милосердя» Павло Савчук — до всіх завдань додає ще одне: привернути увагу Європи до розшуків зниклого у поволні на сході України ще рік тому Павла Калиновського — мешканця Великих Мостів, велотуриста, учасника БФ «Еко-милосердя», якого мати з сестрою розшукують безуспішно з серпня минулого року. Всі звернення до керівників різних рівнів, до відповідальних у справах полонених, до волонтерів і Головнокомандувача не дають результатів. «Наш святий обов'язок — говорити про таку проблему, бо не одна мати в Україні шукає свою дитину...» — наголосив Павло Савчук на старті марафону.

За кілька днів велокоманда здолала більше 400 км. Половину з них пройшли рідним краєм. У Жовкві нашу команду вітали велотуристи клубу імені Михайла Дем'яновича та велогрупа табору «Росинка». У таборі була тепла і хвилююча зустріч з дітьми, які там відпочивають. Наших марафонців засипали запитаннями! Пригостили вечерю, а зранку

— сніданком і провели в дорогу. Директор табору Лука Павлюк вручив учасникам гостинці і пам'ятні сувеніри.

Львів також не залишився байдужим до велоподії: до роверистів долучилися наші львівські учасники Фонду: Тетяна Божук з донькою Катериною. Вони на своїх велосипедах разом з марафонцями пройшлися через місто. Біля пам'ятника Шевченку колону чекали наші вірні друзі: студент-журналіст Сергій Нікішин та поет Іван Гентош, який вручив свою нову книгу «Понад усе!».

Закупивши провіант на далеку дорогу, мандрівники рушили зі Львова. Спека і пообіді не спадала, але треба крутити педалі, щоб до вечора прибути під кордон... У селі Бартагові зупинилися біля озера. Господарі — пан Анатолій і пані Марія — люб'язно дозволили скористатися водою! Правда, у самому озеречку купатися не можна, бо там розводять рибу, але ввікнули такий душ,

Зустріч у мера польського міста Сянок Тадеуша Пюро

на польську землю... До зустрічі, Україно!

З Польщі марафонці передали таку інформацію: «Все чудово! У Старій Бірчі випадковий перехожий запропонував свій сніданок просто у селі біля хати, на березі гірської річки. Пан Станіслав виявився великим землевласником. Ми поставили намети, приготували вечерю... Зранку нас пригостили сніданком і ми рушили до Сянок. Дорога була складною, але в центр на зустріч ми прибули вчасно. Нас зустрів начальник відділу промощі міста пан Роберт. Він добре розмовляв українською, провів нас до мера Тадеуша Пюро. Відбулась дружня розмова. Пан мер нам подарував матеріали про їхній край, ми йому вручили подяку за сприяння у веломарафоні.

Потім Роберт провів нас у музей Замок, де був вихідний, але для нас його відчинили спеціально. Роберт сам був гідом. Після того ми поїхали на місце ночівлі. Це — туристична база на березі Сяну... Нас чудово зустріли, ми говорили про свої наміри привернути увагу до ситуації в Україні, про наших захисників, про бажання налагодити зв'язки... Зранку — зарядка, сніданок і — дорога у місто Ясло...».

* * *

Далі буде... В наступних матеріалах ми плануємо розповісти детальніше про команду веломандрівників, про зустрічі і пригоди на польсько-українських шляхах...

Віра ОЛЕШ

що скоріше схожий на водоспад! Роверисти стояли під цілющим і живим струменем води у формах, щоб набрати свіжості на дальшу дорогу. Звісно, після такого купелю їхалося легше і бадьоріше. У селі Родатичі пані Люба Кузик передала нашим мандрівникам трохи урожаю: капусту, огірки, кукурудзу, кабачки, щоб з них робили корисні вітамінні салати.

Зупинку зробили за Мостиськами, біля відпочинкового комплексу «Мисливець», де господарює пан Олександр. Це місце вже якось служило прихистком на ніч нашої команди, ще у 2009 році, коли здійснювався веломарафон у Мюнхен... І знову табір на березі озера. Ніч минула спокійно. Ранкова зарядка і купіль додали бадьорості, смачний сніданок — сили, і — в дорогу! Через кордон,

ДЖУРИ ЧОРНОМОРСЬКИХ ГАЙДАМАКІВ ПРОЙШЛИ ВИШКІЛ

Козацьке товариство «Чорноморське гайдамацьке з'єднання» має багаторічний досвід у козацько-лицарському вихованні юнаків та дівчат. Уже вісім років поспіль для них щоліта влаштовують таборвання в мальовничій місцевості Південного Поділля. Там в урочищі «Кішевське джерело», неподалік села Кам'яне Савранського району Одеської області, нещодавно діяв дитячий козацький військово-патріотичний спортивний табір у рамках програми «Гайдамацька Січ».

Нинішнього літа це вже був другий заїзд, перший відбувся у червні. Протягом чотирьох днів молоді козацата віком від 10 до 16 років під наглядом старших товаришів організовували функціонування наметового табору, чергували, готували їжу, слідували за порядком, в ігровій формі набиралися всебічних знань від інструкторів. З ранку до ночі молоді джури, завдяки насиченій програмі, максимально продуктивно набиралися знань, працювали з навчальною зброєю.

Цього разу у таборі було 45 дітей, 30 із них — одесити. Це стало своєрідним рекордом і несподіванкою для організаторів, бо раніше їх тут

бачили рідко. З кожним разом програма таборвання стає все цікавішою і більш наповненою. Нині дітей навчали основам виживання у природних умовах, тактиці ведення бою, вмінню маскуватися, медичній і фізичній підготовці. Наставники читали їм лекції з історії України, козачини та краєзнавства, історії вогнепальної і холодної зброї, проводили практичні заняття. Лекції чергувалися з козацькими забавами, футболом, найулюбленішою для дітей розвагою — страйкболом.

Цього року на вишкіл було запрошено особливих гостей: інструкторами з музикознав-

ства виступили всім відомі як в Одесі, так і за її межами лідер гурту «Друже Музико» Макс Трубніков і кобзарь-гайдамака Олександр Губський. Вони майже щодобово наповнювали атмосферу козацького табору особливою енергетикою української патріотичної пісні.

«Гайдамацька Січ» — для дітей і їхніх батьків табір безоплатний. Діяльність його підтримують небайдужі люди: це і ті, хто переказує кошти, і ті, хто допомагає продуктами, і ті, хто читає лекції і проводить практичні заняття. Інструкторами тут працюють волонтери.

За словами керівника центру патріотичного виховання «Гайдамацька Січ» Вадима Кірова, мета вишколу — виховання юнаків та дівчат на лицарських звичаях українського козацтва, на засадах національної гідності, самосвідомості та активної грома-

дянської позиції, здорового способу життя, духовного багатоті та фізично розвиненої особистості. Усі ці завдання в ході захоплюючої гри «Джура» було виконано на «відмінно». До цього отаман Чорноморського гайдамацького з'єднання Сергій Гуцалюк додає, що нинішнього року, в зв'язку з російською агресією, ідея такого патріотичного табору стала особливо актуальною. Немає сумніву, що джури, які пройшли там вишкіл, стануть справжніми патріотами України.

Сергій ГОРИЦВІТ

ДО ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ГРИ «ДЖУРА» ДОЛУЧИТЬСЯ КОМАНДА УЧНІВ З КРИМУ

До Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») долучиться команда учнів з Автономної Республіки Крим. Про це повідомив заступник міністра освіти і науки Павло Полянський.

Члени штабу гри «Джура» одногослосно підтримали рішення допустити учнів з АР Крим до фіналу змагань поза конкурсом. Рій дітей-кримчан стане 26-м у грі. Команда кримчан братиме участь у військово-патріотичних змаганнях у складі 8 осіб — це діти, які виїхали з Криму після окупації півострова. «Участь учнівського рою з Автономної Республіки Крим стане одним із найважливіших здобутків гри «Джура», — зазначив Павло Полянський.

Фінальний етап змагань розпочався 14 серпня в трьох областях: Чернігівській, Сумській і Полтавській. Мініс-

терство оборони України забезпечило учасникам гри «Сокіл» («Джура») можливість перебування на території військової частини. Дуже важливо, щоб діти побачили життя військових», — зазначив Павло Полянський. Також серед інших заходів заплановане представлення всіх козацьких роїв на головній арені Сороцького ярмарку.

У III етапі Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») у 2015 році візьмуть участь 285 осіб, із них 208 — учні, 52 — керівники роїв, 25 — судді, члени оргкомітету, таборів старшини, а також учні з Криму.

Довідково. Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура») започаткована у 2003 році. Учасниками гри є учні віком від 7 до 18 років, які навчаються в школах, позашкільних і професійно-технічних навчальних закладах. Мета гри «Джура» — виховання юних патріотів України на засадах національної гідності та активної громадянської позиції, а також здорового способу життя. Гра проходить у три етапи, під час яких відбуваються різні види змагань: військово-тактична підготовка, медична підготовка, конкурси, вікторини з історії України, туристські естафети тощо. Фінальний (третій) етап гри є Всеукраїнським. У грі «Джура» можуть брати участь особи, старші 18 років, у статусі «Козак-наставник», які залучаються до виховної роботи з молоддю.

ГРОМАДСЬКІ ДІЯЧІ ВИМАГАЮТЬ ВІД ПРОКУРАТУРИ АРК ОЦІНИТИ ВІЗИТ ІРИНИ БІЛИК ДО КРИМУ

Голова громадської організації «Кримський центр ділового та культурного співробітництва «Український дім» Андрій Шекун вимагає від прокуратури АРК при Генпрокуратурі України дати оцінку діям української співачки Ірини Білик, яка нещодавно відвідала анексований Росією Крим і була помічена в компанії російських зірок естради. А. Шекун направив до прокуратури відповідну заяву, повідомляє «Голос Криму».

У заяві громадський діяч посилається на слова Білик в одній з українських телепе-

редач, де вона повідомила, що летіла до Криму через Москву.

«З одного боку, Ірина Білик порушила правила в'їзду/виїзду до окупованого Російською Федерацією Криму. Є також і моральна складова в цій ситуації: коли хтось із публічних осіб планує свої поїздки на окуповану територію, то, напевно, варто перед цим зустрітися з біженцями з цих територій і подивитись їм в очі. Коли у країні війна і частину твоєї країни захопив той, до кого ти збирався в гості, ти є зрадник-

ком своєї батьківщини і начисто демонструєш неповагу до свого народу», — вважає Шекун.

Реакції як самої Білик, так і прокуратури АРК на це звернення поки немає.

Народна артистка України Ірина Білик нещодавно відвідала Крим. Вона написала про це в соціальних мережах після того, як російський співак Філіп Кіркоров виклав їхнє спільне фото з Ялти в Instagram, де проходив фестиваль «Дитяча Нова хвиля». Це викликало масу обурень у соцмережах. Але українська співачка висловила подив стосовно критики на свою адресу.

Відомий український продюсер Олена Мозгова висловила стосовно проведення «Дитячої Нової хвилі» в Ялті. Мозговій незрозумілий не так факт проведення конкурсу, як те, що українські учасники поїхали на окуповані території і беруть участь у фестивалі.

«Я дуже перепошую, — зазначає О. Мозгова, — але я й подумати не могла, що, поперше, «Дитяча Нова хвиля» буде, і буде в Криму... але учасники від України, що там роблять?! Те ж саме стосується і дорослого конкурсу в Сочі... Я досі не вважаю Лорак найбільшим злом в Україні, але ніяк не можу зрозуміти цей її потяг до московської тусні... Може, я щось пропустила і війна з рашею закінчилася? Крим відпустили з міцних обіймів рашинської «педерації», на Донбасі мир і спокій, і взагалі не було нічого?»

Скільки людей загинуло... Скільки покалічено... Скільки горя і сліз принесла «педерація», а вони їздять туди, ніби їм там медом намазано... Подивіться в очі тим, хто зараз на фронті, тим, хто в лікарнях, тим, хто втратив синів, батьків, братів, і потім скажіть і співайте під дудку Крутого&компанії... Якщо зможете...».

Нагадаємо, що цього року «Дитячу Нову хвилю» Росія проводить у Ялті, бо Латвія ввела санкції і заборонила в'їзд у свою країну багатьом російським артистам.

УНТЕР-ОФІЦЕРСЬКА ВДОВА НА ІМ'Я ІРИНА БІЛИК

Ірина Білик з'їздила до Криму. На фестиваль «Дитяча Нова хвиля». З'їздила в обхід українського законодавства, — прилетівши на літаку з російського аеропорту. Про це стало відомо завдяки інстаграму Філіпа Кіркорова, який виклав своє селфі з українською співачкою.

Після цього PR-служба співачки заявила, що Білик у конкурсі участі не брала. І навіть пригрозила журналістам судом за «наклеп». Мовляв, якщо їздила до Криму, то не на конкурс, а на весілля подруги.

А потім Білик прийшла на ефір і обурилася. Реакція української громадської думки її зачепила. Пригрозила, що таке ставлення призведе до втечі обдарованих людей із країни. Розповіла, що прилетіла до Криму з Москви. Що добиратися машиною їй довго й незручно. Скаржилася, що в Україні залишилося лише 12 міст, де можна працювати, — після Криму й Донбасу простір для гастролей скоротився. Насамкінець вона заявила:

«Найкраще було б зібратися українським і російським артистам, покликати Путіна й Порошенка, щоб за руки узялися от так і помирилися».

Ірина Білик, звичайно, потрібно поспівувати. Я розумію, що для неї головний підсумок останніх двох років — це саме скорочення гео-

графії гастролей. Це неможливість виступати в Ялті й Донецьку. Неготовність миритися з тим, що в Україні залишилося лише 12 великих міст для гастролей народної артистки України. Це, звичайно, лихо.

Звичайно, Ірина Білик має рацію. Зрозуміло, Порошенко й Путін повинні терміново помиритися. Саме для того, щоб в Ірини Миколаївни знову з'явилася можливість дарувати своє мистецтво влячній публіці по обидва боки кордону. Щоб без проблем поставити у соціальні мережі світліни з Філіпом Кіркоровим. Щоб не з'явилася у світоча української естради думки про еміграцію, на яку цей самий світочлюто натякала весь ефір.

Давайте вибачимося перед Іриною Білик. Хіба вона винна в тому, що прожила останні два роки в анабозі? Хіба є в неї після крокомери можливість зрозуміти, що між Україною й Росією йде війна? Що Крим анексований? Що за українськими законами в'їжджати на півострів можна лише на машині з боку Херсонської області? Що вона скоїла злочин?

Хіба їй хто-небудь пояснив, що щодня на Донбасі гинуть люди? Що ми вже навіть не здригаємося, коли бачимо в новинах відомості про загиблих? Що ми живе-

мо в ситуації глечика з молоком у той самий момент, коли одна жабка вже пішла на дно, а інша продовжує молотити лапками, але масло ще не збила?

Ірина Білик же не знає всього цього. Вона, як і раніше, там — у 2013-му. В якому їй так само некомфортно пересуватися автомобілем і жити так, як всі. В якому вона дає 24 концерти на місяць і сидить у журі всіх можливих естрадних шоу. Вона так і не зрозуміла, що їй платять не за те, що вона співає ротом, а за те, що вона — публічна персона. І як тільки її перестануть показувати по телебаченню й крутити по радіо — її популярність зникне.

Хіба Ірина Білик винна в тому, що вона належить до тих людей, які бачать в Україні всього лише гастрольний графік і можливість заробітку? У нас такі ще недавно керували країною, прилітаючи в Київ чартерами ранком у понеділок. Хіба можна дорікнути співачці в бажанні сидіти одним місцем на двох стільцях одночасно? Адже саме ця поза останні двадцять три роки була природною для всіх, хто вірив у власну винятковість.

Не будемо ляяти Ірину Білик. Нема чого. Вона — плоть від плоті своєї епохи. Теї самої, яка пішла в небуття в лютому минулого року.

Теї самої, слідом за якою має піти і сама Ірина Миколаївна.

Павло КАЗАРІН, оглядач «Крим.Реалії»

МІНКУЛЬТ ПОПЕРЕДИВ...

Іноземним музикантам, які візьмуть участь у так званому Koktebel Jazz Party у Криму, буде заборонено в'їзд в Україну. Про це йдеться у передачній УНІАН заяві Міністерства культури України.

«У зв'язку з намірами діячів культури — громадян іноземних держав — відвідати окуповану територію АР Крим для участі в так званому Koktebel Jazz Party Міністерство культури України звертає увагу на те, що така поїздка не узгоджена з українською стороною.

В'їзд та виїзд на окуповану територію АР Крим здійснюється відповідно до Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 367. У разі порушення встановленого Порядку до порушників будуть застосовані визначені законодавством України обмеження», — сказано у заяві.

Вице-прем'єр-міністр — міністр культури В'ячеслав Кириленко заявив, що митцями, які візьмуть участь у Koktebel Jazz Party, буде заборонено в'їзд в Україну. Водночас Міністерство культури України висловлює влячність за повагу до українського законодавства гурту De Phazz та Артуро Сандовалю, які відмовились від участі в так званому Koktebel Jazz Party.

У міністерстві нагадали, що справжній міжнародний фестиваль «Джаз Коктебель — 2015» відбудеться 23-30 серпня у селищі Затока Одеської області. Участь у фестивалі,

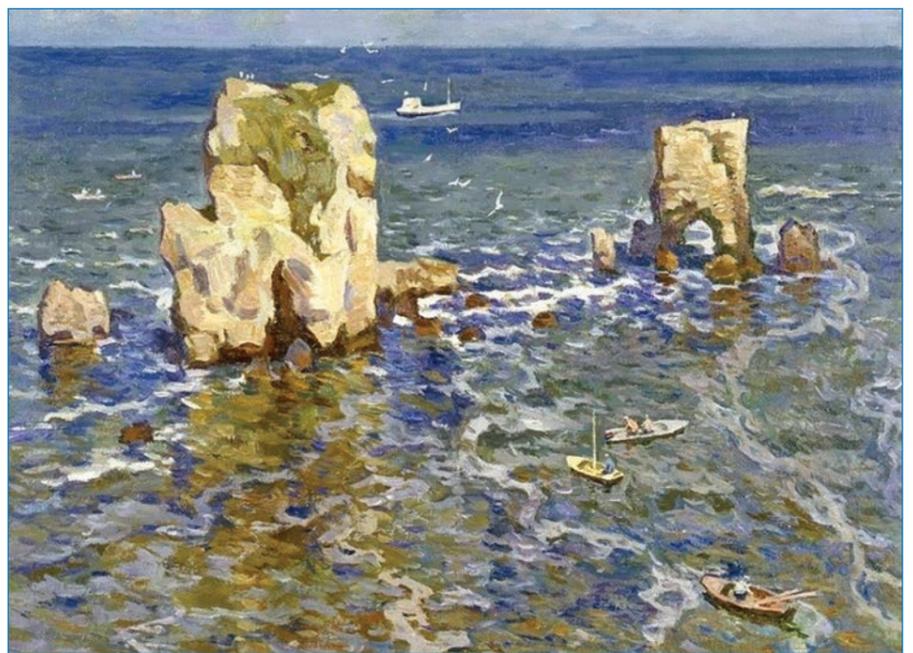

що проходитиме вже втринадцяте, візьмуть багато відомих музикантів з України, Європи та США.

Міністерство закордонних справ України також попередило учасників фестивалю Koktebel Jazz Party, який в анексованому Криму організовує гендиректор інформагентції «Росія сьогодні» Дмитро Кисельов, про неприпустимість візитів на півострів, що суперечать національному законодавству України. Про це йдеться у відповіді на інформаційний запит кореспондента «Крим.Реалії».

«Українська сторона також направила всім державам відповідні ноти про порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, визначений постановою КМУ. В Україні будуть реагувати на будь-які факти порушення встановленого порядку застосування обмежень, визначених законодавством України», — заявили у відомстві.

У 2003-2013 роках у кримському селищі Коктебель проводився щорічний фестиваль «Джаз Коктебель». У 2014 році його організатори через анексію Криму прийняли рішення перенести захід у селище Затока Одеської області.

СПОМИН ПРО МОРЕ

У київській галереї «АВС-арт» відкрилася виставка «До моря», на якій представлено мариністичні роботи українських художників різних років, повідомляє Портал «Культура».

Подібна тематична виставка у галереї відбувається вдруге. До експозиції увійшли твори, абсолютно різні за стилем і технікою. Відвідувачам пропонується як звичне оку класичне трактування художників-традиціоналістів, так і нестандартне, сповнене символізму, бачення митців-експериментаторів.

Таке розмаїття полотен дасть змогу простежити, чим різнилися та як змінювалися художні особливості й тенденції в роботах

представників тих чи інших живописних шкіл і поколінь.

Зокрема, відвідувачі побачать море Вітольда Манастирського 1947 року й тематичний натюрморт на тлі пейзажу Валентини Цветкової 1988-го, напівфігуративну «Золоту рибку» Івана Марчука й абстрактне «Ювенільне море» Валерія Шкарупи, Балаклаву Юрія Вінтаєва й Судака Степана Ярового, «Біле вино» Михайла Демцю та «Вітер із Македонії» Оксани Ядчук-Мачинської.

Також до добірки увійшли твори Адальберта Борецького, Юрія Коновалова, Наталії Лози, Ігоря Панейка та інших.

Виставка триватиме до 8 вересня.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджено приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готувати до друку щотижневі номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті щоп'ятниці виставляється електронна версія тижневика, зокрема у pdf-форматі. Розміщену нижче інформацію про умови передплати «Кримської світлиці» та інших культурологічних видань продовжуємо публікувати як нагадування «борцям» за інформаційний простір України про їхні держслужбові зобов'язання перед читачами і державою. Редакція «КС»

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura@gmail.com

